

**DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING SIN TILRÅDING TIL
MILJØVERNDEPARTEMENTET OM OPPRETTELSE AV
TRE MARINE VERNEOMRÅDER:**

**Framvaren i Vest-Agder fylke
Tauterryggen i Nord-Trøndelag fylke
Saltstraumen i Nordland fylke**

MAI 2013

1. FORSLAG

Direktoratet for naturforvaltning tilrår opprettelse av tre marine verneområder med hjemmel i Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven):

- Framvaren marine verneområde, Farsund kommune, Vest-Agder fylke (ca. 5,5 km² sjøareal).
- Tauterryggen marine verneområde, Frosta og Leksvik kommuner, Nord-Trøndelag fylke (ca. 44 km² sjøareal).
- Saltstraumen marine verneområde, Bodø kommune, Nordland fylke (ca. 24,7 km² sjøareal).

Direktoratet tilrår samtidig at følgende forskrift oppheves:

- Forskrift 8. juni 2000 nr. 605 om midlertidig vern av Selligrunnen naturreservat, Leksvik kommune, Nord-Trøndelag.

Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som marine verneområder med hjemmel i naturmangfoldloven § 39.

Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen er de første områdene som er foreslått vernet i medhold av denne hjemmelen, og de omfatter spesielle naturkvaliteter:

- Framvaren har oksygenfritt sjøvann med ekstremt høy konsentrasjon av hydrogensulfid (blant de høyeste i verden), og regnes som unik i global sammenheng når det gjelder muligheten til å studere biologiske og kjemiske prosesser knyttet til dannelse av bergarter.
- Tauterryggen omfatter bl.a. en morenerygg med rike korallforekomster, herunder det grunneste kjente revet (39 m) som er bygd opp av øyekorall (*Lophelia pertusa*).
- Saltstraumen regnes som verdens sterkeste tidevannsstrøm

Naturmangfoldloven § 39 omfatter ulike vilkår for opprettelse av marine verneområder:

«Som marine verneområder kan vernes områder som

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep,
- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- c) representerer en bestemt type natur,
- d) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- e) utgjør en spesiell geologisk forekomst,
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi, eller
- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter.»

For de foreslåtte områdene er det særlig vilkårene i bokstavene b), c) og f) som er aktuelle.

Naturmangfoldloven § 33 omfatter generelle mål for områdevern. De mest aktuelle målene i den sammenheng, er at vern av områdene skal bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden i naturtyper og landskap,
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Vern av Framvaren vil i tillegg bidra til bevaring av:

e) områder med særskilte naturhistoriske verdier.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i (jf. naturmangfoldloven § 46):

- Flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009).
- Prop. 1 S (2012-2013) for Miljøverndepartementet.
- Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).
- Verdens naturvernunion (IUCN).

Konvensjonen om biologisk mangfold er en global avtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. På partsmøtet (COP10) høsten 2010 ble landene enige om nye mål for 2020. Nå er det et felles mål å sikre et effektivt og representativt vern av 10 % av verdens kyst- og havområder. Av Norges sjøareal innenfor territorialgrensen på totalt 148 458 km², er 3 497 km² vernet, hvilket utgjør ca. 2,4 % av sjøarealet. Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen omfatter til sammen et sjøareal på ca. 74,2 km².

Vern av områdene vil bidra til å oppfylle bl.a. følgende nasjonale mål under Resultatområde 1 Levende hav og kyst: «Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner.»

Etter vedtatt vern er de tre områdene aktuelle for innmelding i Oslo-Pariskonvensjonen (OSPAR) sitt nettverk av «Marine protected areas».

Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Beslutninger skal også bygge på erfaringsbasert kunnskap, herunder samisk kunnskap dersom dette foreligger.

Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen inngår blant områdene som Rådgivende utvalg for marin verneplan har anbefalt tatt med i første fase av marin verneplan. Utvelgelse av områder ble gjort på bakgrunn av bl.a. en analyse av utbredelsen til de best kjente bunnlevende marine arter (2335 av et utvalg på 4218), og inndeling av kysten i tre biogeografiske regioner. Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget vektla at det skulle velges ut

områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Utvalgte pekte på at det vil ta mange år før en har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt. Ulike organismer finnes på mudderbunn, sandbunn, stein- og grusbunn og fjellbunn. Andre fysiske miljøforhold, som lys, dyp, saltholdighet og havstrømmer, spiller også avgjørende roller for forekomst og utbredelse av arter. Bunntopografi og bunnforhold er i store trekk kjente i norske kyst- og havområder selv om detaljert kartlegging i mange tilfeller ikke er gjennomført. Ved å vektlegge informasjon om geologi og geomorfologi kan en generelt forvente at det indirekte tas hensyn til arter og artsmangfold, selv om dette ikke er spesielt kartlagt. Ved gjennomgangen og prioriteringen av områdene innen hver kategori, ble det gjort kryssreferanser til lignende lokaliteter innen andre kategorier for å ha en best mulig samlet oversikt. Utvalget foreslo på dette grunnlaget at 36 områder tas med i første fase av arbeidet med marin verneplan, som har hovedfokus på Norges kystområder og territorialfarvann. Disse områdene ble av rådgivende utvalg vurdert å være rimelig godt dekket opp med hensyn på representativitet gjennom de 36 områdene. Utvalget pekte likevel på suppleringsbehov i form av både konkrete geografiske områder og kategorier av områder fra ulike deler av landet.

Kunnskap om naturforholdene i de tre områdene som omfattes av foreliggende verneforslag, er sammenstilt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan fra 2003 og 2004. I området Framvaren har det i en årrekke vært utstrakt forskningsaktivitet, og det er publisert mer enn 65 vitenskapelige artikler fra området. Tauterryggen har lenge vært kjent som et korall-område og er mye brukt av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet til forskning og undervisning. Universitetet i Nordland har gjort undersøkelser knyttet til det marine miljøet i Saltstraumen, og Universitetet i Bergen har i gjort oseaniske undersøkelser og modelleringer av strømforholdene. På oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning i 2010, oppdaterte Havforskningsinstituttet kunnskapsgrunnlaget for Tauterryggen og Saltstraumen. Det vises for øvrig til omtalen av verneverdier og trusler mot verneverdiene nedenfor.

Direktoratet for naturforvaltning har vurdert verneforslagenes effekt på de undersjøiske naturverdiene. Verneforskriftene åpner for at pågående aktiviteter kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene og naturtypene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. Det legges opp til utarbeidelse av forvaltningsplaner med definerte bevaringsmål, som grunnlag for å overvåke tilstanden i områdene. Direktoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for økosystemene, naturtypene og artene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Naturmangfoldloven § 10 setter krav om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Pr. i dag vurderes områdene Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen i liten grad å være utsatt for inngrep og aktiviteter som belaster økosystemene. Nedenfor under «Brukerinteresser», samt i omtalen av det enkelte området, beskrives dagens bruk og påvirkning av området og tilgrensende arealer nærmere. Under «Trusler mot verneverdiene» nedenfor, uttales blant annet at unaturlig tilførsel av næringsalter og havnivåstigning som følge av klimaendringer vil kunne være en trussel mot verneverdiene i Framvaren i fremtiden. I tilknytning til Tauterryggen og Saltstraumen uttales det at klimaendringer og forsuring ser ut til å kunne bli en økende trussel. Når det gjelder fremtidig belastning, setter verneforskriftene forbud mot tiltak og aktiviteter som vurderes å

kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Virksomheter som kan tillates blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene. Gjennom den overvåking som det legges opp til, vil tilstandsutviklingen kunne følges. Dette kan gi grunnlag for iverksetting av tiltak ved eventuell negativ påvirkning av verneverdiene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken vurderes å stå i et rimelig forhold til sakens karakter. I høringen er det fra flere holdt etterlyst nærmere kartlegging av verneverdiene i området. Direktoratet er enig i at naturmangfoldet i områdene bør kartlegges nærmere som grunnlag for en best mulig forvaltning av områdene, men legger til grunn at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om verneverdiene til at det kan treffes vedtak om vern. Kravet i naturmangfoldloven § 8 om at saken i hovedsak skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap er etter direktoratets vurdering oppfylt.

Etter direktoratets vurdering er det sannsynlig at vernet vil ha en positiv effekt på naturmangfoldet. Førre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 første punktum tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Vernevedtaket medfører ikke miljøforringelse. Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, vurderes derfor ikke som relevant i forhold til selve vernevedtaket. I forbindelse med dispensasjoner fra vernebestemmelsene vil det imidlertid av hensyn til verneverdiene kunne være aktuelt sette vilkår som medfører kostnader for tiltakshaver.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er i verneprosessen vektlagt i forbindelse med fastsetting av forslag til generelle unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Som eksempel kan nevnes forslaget til verneforskrift for Saltstraumen, hvor det er foreslått unntak for «rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyning». I samme forskriftsutkast er det i tilknytning til unntaket for fortøyning av småbåt, foreslått at «Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i stein eller annet materiale som ikke forurenses.».

Prinsippene i naturmangfoldloven vil også bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriftene og i arbeidet med forvaltningsplaner for områdene.

Verneverdier

Områdene har naturverdier som gjør at de vurderes som nasjonalt verneverdige, og har også kvaliteter som gjør at de fremstår som spesielle i internasjonal sammenheng.

Framvaren har helt spesielle kjemiske forhold, og området regnes som unikt i global sammenheng når det gjelder mulighetene til å forske på biologiske og kjemiske prosesser knyttet til dannelsen av bergarter. Verneverdiene og den naturvitenskapelige verdien knytter seg til det høye sulfidinnholdet i vannet i Framvaren, som gjør at bunnsedimentene og dypere vannlag er oksygenfrie, og dermed upåvirket av dyr og planter.

Tauterryggen omfatter en morenerygg (israndavsetning) i Trondheimsfjorden med grunne og særegne forekomster av korallrev (bygd opp av øyekorall *Lophelia pertusa*) med et rikt

biologisk mangfold, samt grunne og strømrike sjøområder med tilhørende bunndyrsfauna ved Tautra.

Saltstraumen regnes for å være verdens sterkeste tidevannsstrøm. I tillegg til hovedstrømmen gjennom Saltstraumen, er det også forbindelse ut fra Skjerstadvfjorden gjennom Indre Sundan og Sundstraumen i sørvest og den grunne Godøystraumen i nordøst. Området har et rikt dyreliv, herunder fastsittende former som sjøanemoner, skjell, svamper og koraller. De spesielle strømforholdene er bestemt av de geologiske strukturene, og har stor betydning for plante- og dyrelivet i området.

Det vises for øvrig til omtalen av særskilte verneverdier i den områdevis gjennomgangen i kapittel 6.

Trusler mot verneverdiene

En felles, grunnleggende forutsetning for å bevare verneverdiene i de tre områdene, er at større, fysiske inngrep unngås. Dette gjelder inngrep som i nevneverdig grad påvirker sjøbunn, vannutskiftning og strømforhold, for eksempel tiltak som innebærer utfylling, mudring, uttak og deponering av masse, sprengning, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen.

For Framvaren er det spesielt viktig å bevare tersklene som styrer vannutskiftningen og dermed de fysiske rammebetingelsene. Det er ønskelig å unngå innstrømming av tungt sjøvann og sjøvann med unaturlig høyt innhold av næringsalter og unaturlig tilførsel av næringsalter fra lokale kilder på land og i sjø. Inngrep som for eksempel utfylling og sprengning kan skade tersklene og må derfor unngås. Brakkvannskvaliteten og oksygen-/hydrogensulfidforholdene i Helvikfjorden, som ikke foreslås vernet, kan være avgjørende for å unngå uheldig påvirkning av de spesielle kjemiske forholdene i Framvaren. Bl.a. vil unaturlig tilførsel av næringsalter kunne være en trussel mot verneverdiene. Havnivåstigning som følge av klimaendringer, kan bli en trussel i fremtiden.

Både Tauterryggen og Saltstraumen har sårbare organismer, som for eksempel svamper og koraller. Dette er saktevoksende organismer med lav toleranse overfor fysiske inngrep og fiske med aktive bunnredskaper. Klimaendringer og forsuring av havene ser ut til å kunne bli en økende trussel i tiden fremover. Verneforskriftene åpner for høsting av villlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter. Dersom fiske med aktive bunnredskaper skulle bli aktuelt i fremtiden (og overvåking avdekker uheldig påvirkning på naturmangfoldet), må dette tas opp til ny vurdering.

Vern av områdene sikrer ikke naturmangfoldet mot klimaendringer, men kan ved at andre påvirkningsfaktorer reduseres/reguleres, gjøre at områdene står bedre rustet og vil være mer robuste mot uheldige effekter av klimaendringer.

Brukerinteresser

Det er ingen spesielle yrkesfiskeinteresser eller havbruksaktivitet i Framvaren pr. i dag. Framvaren har regional verdi for friluftsliv, og benyttes til bl.a. båtutfart, bading og sjøørretfiske. Området har stor betydning for forskning, særlig knyttet til de spesielle kjemiske forholdene.

Området Tauterryggen omfatter en låsettingsplass og et viktig garnfelt som brukes mye utover våren. I tillegg drives fiske etter leppefisk, hummer og krabbe. Det foregår ikke havbruksvirksomhet pr. i dag. Området har stor betydning for forskning og undervisning, og er mye brukt av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Saltstraumen har begrenset betydning for kommersielt fiske. Næringsfiske med garn etter sei, torsk, kveite, uer og breiflabb foregår på fem felt innenfor området til ulike tider på året. Et reketrålfelt ligger delvis innenfor den vestlige og nordlige del av utredningsområdet. I tillegg er det et betydelig fritidsfiske med stang og snøre. Det foregår ikke havbruksaktivitet pr. i dag. Saltstraumen er et svært attraktivt område for dykking, og har i så måte fått internasjonal anerkjennelse. Området er et også et meget viktig friluftsområde og tre statlig sikrede friluftsområder ligger ved Saltstraumen. Området er videre viktig for reiselivet. Saltstraumen har betydning for forskning og undervisning, og brukes bl.a. av Universitetet i Nordland og Nordlandsforskning. Området brukes også som ekskursjonsmål av skoleelever fra hele Saltenregionen.

Når det gjelder forskningsaktivitet i tilknytning til de tre områdene, tilrettelegger vernet nettopp for slik aktivitet, bl.a. ved at områdene er ment å skulle tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

Det vises for øvrig til merknadene til de enkelte områdene i kapittel 6.

2. SAKSBEHANDLING

Bakgrunn for verneplanarbeidet

Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen er tre av 36 kandidatområder for marint vern som ble utpekt i tilrådninger fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Utvalget var bredt sammensatt og ble nedsatt av Miljøverndepartementet i samråd med Fiskeri- og kystdepartementet (den gang Fiskeridepartementet) og Olje- og energidepartementet i 2001. Utvalget ga sin endelige tilråding i 2004. Utvalget vurderte at de 36 områdene til sammen representerte et godt og balansert utvalg av undersjøisk natur fra kysten og skjærgården. Ved utvelgelse ble særegenhet og representativitet sett i forhold til regioner og kyststrekninger vektlagt. Det ble også vektlagt at områdene skulle være lite påvirket og at de kunne tjene som referanseområder for forskning og overvåking.

Arbeidet med marin verneplan er forankret i flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009). Gjennom denne meldingen ble oppstart av planarbeidet klarert for 17 av de 36 kandidatområdene, herunder Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen.

Saksgang

Melding om oppstart av planarbeidet for 17 av kandidatområdene ble kunngjort og sendt lokale og regionale høringsinstanser fra de respektive fylkesmenn i månedsskiftet august/september 2009. Direktoratet for naturforvaltning besørget kunngjøring i Norsk lysingsblad og utsending til sentrale høringsinstanser. Melding om oppstart av planarbeidet for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen ble utsendt fra fylkesmennene hhv. 11.09.09, 09.09.09 og 27.08.09. Oppstartsmeldingene ble utarbeidet etter innspill fra fylkesmennene og i samarbeid med en direktoratsgruppe med representanter fra Fiskeridirektoratet, Kystverket, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, Norges vassdrags- og energidirektorat, Forsvarsbygg og

Hordaland fylkeskommune. I meldingsfasen gjennomførte fylkesmennene møter med bl.a. kommunene. Oppsummering av innspill til oppstartsmeldingene ble sendt fra fylkesmennene til direktoratet i tidsrommet november 2009-februar 2010.

I henhold til oppdragsbrev av 30.01.13 fra Miljøverndepartementet til Direktoratet for naturforvaltning, videreføres arbeidet med marin verneplan, men arbeidet legges nå om fra en puljevis til en mer områdevis prosess. Det tas sikte på å opprette marine verneområder etter naturmangfoldloven § 39 i områdene Framvaren i Vest-Agder, Tauterryggen i Nord-Trøndelag og Saltstraumen i Nordland våren/sommeren 2013. Av departementets brev fremgår det videre at dette ikke innebærer endring i status for de øvrige 14 områdene hvor den formelle verneprosessen ble kunngjort i 2009 eller de øvrige 19 kandidatområdene. Arbeidet med vern av disse øvrige områdene vil videreføres på et senere tidspunkt. Direktoratet ble bedt om å sørge for at forslag til verneforskrifter for områdene Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen sendes på høring snarest, med utgangspunkt i vedlagte høringsdokumenter, forslag til forskrifter og kart. Fristen for direktoratets tilråding ble satt til 10.05.13.

På grunnlag av departementets brev, ba direktoratet om at fylkesmennene sendte verneforslag for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen på høring. Fristen for fylkesmannens oppsummering av høringsuttalelser og tilråding ble satt til 30.04.13. Verneforslag ble utsendt fra fylkesmennene i perioden 01.-04.02.13, med høringsfrist 08.04.13. I høringsperioden har fylkesmennene for områdene Framvaren og Saltstraumen gjennomført møter med kommunene og andre berørte parter. Når det gjelder Tauterryggen, meldte de to kommunene tilbake til fylkesmannen at det ikke var behov for møte i høringsperioden. Oppsummeringer og tilråding ble sendt fra fylkesmennene 30.04.13. Ved brev av 03.05.13 fra direktoratet, ble høringsforslagene ettersendt til etatene i direktoratsgruppen med frist for ev. uttalelser 24.05.13. Det er kun Fiskeridirektoratet som har avgitt uttalelse.

Konsultasjoner med Sametinget

Det er avholdt tre konsultasjonsmøter mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om arbeidet med marin verneplan (20.06.08, 18.09.08 og 24.09.10). I tillegg er det avholdt ett konsultasjonsmøte mellom Sametinget og Direktoratet for naturforvaltning (13.08.09), hvor sammensetning og mandat for et felles arbeidsutvalg for de tre nordligste fylkene ble drøftet. Felles arbeidsutvalg for Nordland, Troms og Finnmark ble nedsatt av direktoratet 29.03.10. Det ble gjennomført et telefonmøte mellom Fylkesmannen i Nordland og arbeidsutvalget 25.01.13, der det blant annet ble tatt opp om arbeidsutvalget skulle ha en rolle i den avgrensede prosessen som kun omfattet området Saltstraumen. Norges Fiskarlag meldte tilbake at de ønsket det, mens resten av medlemmene ikke har kommet med noen tilbakemelding. Arbeidsutvalget har derfor ikke vært involvert i denne prosessen. Miljøverndepartementet har tatt opp saken med Sametinget, der det er meldt tilbake at Sametinget kontakter fylkesmannen om hvordan saken skal håndteres videre i høringsprosessen. I høringsuttalelsen skriver Sametinget at de ikke har noen merknader til verneforslaget.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER PLANPROSESSEN

Avgrensning og arealomfang

Deler av Helvikfjorden, som ligger utenfor selve Framvaren, inngikk i høringsforslaget for Framvaren marine verneområde. Dette arealet (ca. 1,5 km²) tilrås tatt ut. For Saltstraumen foreslås tre mindre delområder (totalt ca. 0,7 km²) tatt ut. For Tauterryggen tilrås ingen endringer i avgrensning.

Verneforskrifter

Etter høring tilrås noen endringer i forskriftsforslaget for Framvaren, vesentlig som følge av forslag om endret avgrensning. For Tauterryggen tilrås ingen vesentlige endringer. Når det gjelder Saltstraumen, tilrås en rekke endringer i forskriftsforslaget på bakgrunn av høringen, både i form av justering av bestemmelser og nye bestemmelser under generelle unntak (§ 4) og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser (§ 5). Det vises til nærmere omtale under kapittel 6.

Navnsetting

Benevnelsen «Tauterryggen marine verneområde» ble brukt i høringsforslaget for Tauterryggen. På bakgrunn av vedtak fattet av Statens kartverk 06.05.13, tilrås direktoratet at navnet endres til «Tauterryggen marine verneområde».

4. FORVALTNING, ØKOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene.

Forvaltningsplaner for områdene må ferdigstilles snarest mulig etter vernevedtak.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, forutsettes dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 32. Utarbeiding av forvaltningsplan og etablering av oppsyn og skjøtsel vil dekkes innenfor aktuelle budsjettposter.

5. GENERELLE MERKNADER

5.1 Generelle høringsuttalelser

Fiskeridirektoratet viser til at havressursloven bruker begrepet høsting og at begrepet fangst brukes om utbyttet av høstingen. Fiskeridirektoratet ser ingen grunn til å skille mellom utnyttelse av fisk og planter. Unntaket i verneforskriftenes § 4 nr. 2 bør endres slik at det gjelder all utnyttelse som er regulert i eller i medhold av havressursloven og det bør benyttes samme begreper som i denne loven. Fiskeridirektoratet foreslår følgende ordlyd: «Høsting i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk.» Når det gjelder akvakultur, bemerker Fiskeridirektoratet at det legges opp til strengere restriksjoner enn tilrådingene fra rådgivende utvalg og at det heller ikke harmonerer med vurderingene i oppstartsmeldingen.

5.2 Direktoratets generelle merknader

Direktoratets merknader til generelle høringsuttalelser

Direktoratet viser til Fiskeridirektoratets uttalelse, og bemerker at § 4 nr. 2 i høringsforslagene lød slik: «Høsting av villevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.» Det fremstår som uklart hvilke former for høsting av planter som eventuelt vil kunne bli aktuelt i områdene, og hvilken påvirkning slik høsting vil kunne innebære for verneverdiene. Det bør derfor ikke åpnes for høsting av planter. Direktoratet foreslår at ordlyden i bestemmelsen endres til: «Høsting i samsvar med havressursloven og annet

gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.» Når det gjelder spørsmålet om akvakultur, vises det til omtalen under området Saltstraumen.

Saksbehandling

Saksbehandlingen er lagt opp etter reglene i naturmangfoldloven og frister satt av Miljøverndepartementet.

Forvaltningsmyndighet og oppsyn

Det følger av foreslåtte verneforskrifter at Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet for verneområdene, og at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. Direktoratet legger til grunn at forvaltningsmyndighet fastsettes i samråd med Miljøverndepartementet. Direktoratet legger videre til grunn at oppsyn med verneforskriftene ivaretas av Statens naturoppsyn, og at det som i dag skjer i samarbeid med andre etater der det er naturlig.

Verneforskriftene

De foreslåtte verneforskriftene for Framvaren, Tauterryggen og Saltstraumen har følgende oppbygning:

§ 1: Beskriver formålet med vernet. For Framvaren knytter verneformålet seg til sjøbunnen og vannsøylen. For Tauterryggen og Saltstraumen knytter verneformålet seg til sjøbunnen.

§ 2: Gir opplysninger om eiendomsforhold, området størrelse og avgrensning, samt kart. Det opplyses også at verneområdet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Selv om verneformålet for eksempel knytter seg til bunnen, kan tiltak på overflaten eller i vannsøylen påvirke sjøbunnen.

§ 3: Angir hvilke vernebestemmelser (restriksjoner) som gjelder i området. Bestemmelsene omfatter vern av vegetasjon og dyreliv mot skade og ødeleggelse, samt vern av området mot tiltak som kan endre naturmiljøet.

§ 4: Angir generelle unntak fra vernebestemmelsene, dvs. tiltak/aktiviteter som er tillatt uten at det er nødvendig å søke om tillatelse. Dette omfatter bl.a. fiske, fangst, jakt, vedlikehold, ferdsel med båt eller andre fartøyer og drift av eksisterende anlegg og innretninger samt oppgradering/fornyelse av sjøkabler når det ikke forutsettes vesentlige endringer i forhold til verneformålet.

§ 5: Angir tiltak/aktiviteter som kan det kan gis dispensasjon til etter søknad. Dette omfatter bl.a. innretninger for navigasjonsveiledning og legging av kabler og rørledninger, oppgradering/fornyelse av sjøkabler som ikke faller inn under § 4 og vedlikeholdsmudring.

§ 6: Inneholder generelle dispensasjonsbestemmelser. Disse bestemmelsene inngår i naturmangfoldloven § 48, og er tatt med i forskriften av opplysningshensyn.

§ 7: Omhandler iverksetting av tiltak for å opprettholde eller oppnå ønsket tilstand som er formålet. Hjemmel til å foreta skjøtseltiltak inngår i naturmangfoldloven § 47, og er tatt med i forskriften av opplysningshensyn.

§ 8: Gir bestemmelser om utarbeidelse av forvaltningsplan for verneområdet.

§ 9: Gir bestemmelse om fastsettelse av forvaltningsmyndighet.

§ 10 Gir bestemmelse om at det kan opprettes rådgivende utvalg for området.

§ 11: Angir tidspunkt for ikrafttredelse av forskriften.

6. MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE SOM FORESLÅS VERNET

6.1 Framvaren, Farsund kommune, Vest-Agder fylke

Særskilte verneverdier

Området omfatter et sjøareal på ca. 5,5 km² og ligger innerst i en fjordgren i Lyngdalsfjorden. To-tre grunne og trange terskler skiller dette området fra ytre Lyngdalsfjord. Framvaren ligger i sin helhet i Farsund kommune i Vest-Agder fylke, tre kilometer nordvest for Farsund by og 10 kilometer nordøst for Lista Fyr, godt skjermet fra storhavet utenfor Lista. Fjorden er 8,5 kilometer lang og 184 meter dyp.

Munningsområdet til Framvaren er smalt og kun to meter dypt, og ligger på en endemorene ved Straumen. Framvaren er svært lite påvirket av menneskelig aktivitet og ligger i en del av Vest-Agders indre kystsoner som er relativt lite berørt av større tekniske inngrep. Lyngdalselva med sitt nedbørfelt på om lag 700 km² er den helt dominerende ferskvannskilden i fjordsystemet.

Verneverdiene er fjordens spesielle kvaliteter kombinert med minimal påvirkning fra menneskelig aktivitet. Framvaren er en liten fjord med trangt innløp og begrenset tidevannsutveksling. Vannet er brakt og har svært høyt innhold av sulfid i dypbassenget. Spesialiserte anaerobe mikroorganismer har her sitt særpregede og ekstreme livsmiljø. Det oksygenfrie vannet med sulfid når opp til ca. 15 m under overflaten. På overgangen mellom laget med sulfid og det øvre lag med oksygen lever bl.a. svovelbakterier som er fotosyntetiske. Disse gir synlig purpurfarge til vannet. Det høye sulfidinnholdet gjør at bunnsedimentene er upåvirket av omrøring som følge av dyr og planter. Fjorden er godt egnet for å studere miljøutviklingen langt tilbake i tid.

Det er registrert flere forekomster av naturtypen ålegrassamfunn i Framvaren (Naturbase).

Planstatus og inngrepsstatus

Framvaren vises som sjøareal uten planstatus i kommuneplanens arealdel av 1. des. 2001. Landarealet nærmest fjorden er i hovedsak landbruks-, natur- og friluftsområde der det ikke er tillatt med annen bygge- og anleggsvirksomhet enn den som har tilknytning til landbruk/stedbunden næring. Det er planlagt inntil 8 fritidsboliger ved Listeid. Nedbørfeltet er berørt av større områder med landbruks-, natur- og friluftsområder med spredt hyttebygging i sørvest, sørøst og nord. Eksisterende vei langs NV-siden av Framvaren (Fv652) er en viktig forbindelse mellom Lista og stamveinettet / resten av Listerregionen. Veien har dårlig standard, og ønskes opprustet og delvis omlagt. Veiomleggingene er vist i kommuneplanens arealdel.

I sørvest er det vist 2 områder for råstoffutvinning (sand- og grustak) utenfor vernegrensen.

Helvikfjorden, som ikke inngår i området som tilrås vernet, ligger mellom de store befolkningskonsentrasjonene Farsund by og Vanse. Her er blant annet planlagt tre båthavner, og boligområde og framtidig tettstedsområde relativt nær fjorden.

For tilgrensende områder er det følgende vedtatte reguleringsplaner:

Vindkraftanlegg (31 vindturbiner hvorav 8-10 i nedbørfeltet til Framvaren)

Suttevik (hytter sørøst i Framvaren)

Nordstranda (camping nordvest i Helvikfjorden)

Biland, Høygård og Helvik (boliger vest i Helvikfjorden)

Riksveg 465 (nordvest for Øyna).

Utbyggingen av vindkraftanlegg med atkomstveier er et av de større inngrepene i nedbørfeltet til Framvaren. Fra lokalt hold blir det opplyst om at arbeidet har medført betydelig avrenning til Framvaren.

Høringsuttalelser

Forslag til vern av Framvaren ble den 1. februar 2013 sendt på høring til grunneiere (herunder Statens vegvesen og Opplysningsvesenets fond), Farsund kommune, Vest-Agder fylkeskommune og til sammen 37 øvrige offentlige og private institusjoner, næringslivsorganisasjoner og frivillige organisasjoner.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Ved fristens utløp den 8. april 2013, var det kommet inn 16 skriftlige innspill til verneforslaget.

Følgende høringsinstanser hadde ikke merknader til verneforslaget: Vest-Agder fylkeskommune, Havforskningsinstituttet, Språkrådet og Norges vassdrags- og energidirektorat.

Statens vegvesen antar at veger omfattes av verneforskriftens § 4, nr. 9 Drift og vedlikehold av andre eksisterende anlegg, herunder brygger, båtstøer og båthus. De mener dette blir for upresist og at veger (fylkesveger) bør nevnes spesielt. I tillegg til drift og vedlikehold mener vegvesenet at utbedring av veger bør tas med under generelle unntak fra vernebestemmelsene.

Geir Sverre Grimsby viser til at verneprosessen ble kunngjort i 2009 og at teknisk utvalg i Farsund kommune har gitt dispensasjon til oppføring av båtverksted innenfor det planlagte verneområdet. Han mener også at ekskludering av Helvikfjorden vil trenere verneverdien og viser i denne sammenheng til EUs vanndirektiv og uttalelse fra NOF Lista lokallag av 3.10.2012.

Fiskerlaget Sør er i utgangspunktet positivt innstilt til marin verneplan siden fiskerne er avhengig av intakte gyte- og oppvekstområder, et godt fjord- og havmiljø og godt forvaltede bestander. Forutsetningen er at marin verneplan gjennomføres etter gode og åpne prosesser, i samsvar med de føringene en har blitt enige om (bl.a. gjennom arbeidet til «Rådgivende utvalg for marin verneplan» og Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) om Vern og bruk i kystsonen). De bekrefter at det ikke er spesielle yrkesfiskeinteresser knyttet til Framvaren, men nevner at det er registrert et lite gytefelt for torsk vest for utløpet av Helvikfjorden. Fiskerlaget viser til høstingsbestemmelsen under generelle unntak i § 4 og finner det hensiktsmessig at fiskeriene innenfor verneområdet forvaltes av fiskerimyndighetene. De mener at oppsyn og kontroll med ev. yrkesfiske må tillegges fiskeriforvaltningen og at man på prinsipiell basis bør være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke

nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet. Fiskerlaget finner det problematisk at det foreslåtte marine verneområdet ikke er tilfredsstillende kartlagt (dybde, bunnforhold/sediment, marine naturtyper m.m.). De viser til endelig tilrådning fra «Rådgivende utvalg for marin verneplan» (30. juni 2004) der det bl.a. ble slått fast at: «En nærmere kartlegging av de aktuelle områdene vil tjene flere formål: En nødvendig basis for forvaltning av de marine beskyttede områdene i tråd med formålet, en nødvendig basis for nyttiggjøring av referanseområder, herunder langtidsovervåking, et vesentlig bidrag til kartlegging av norsk marin biodiversitet. Fiskerlaget forventer at både dette området, og andre aktuelle marine verneområder, nå blir kartlagt slik rådgivende utvalg la opp til. Begrunnelsen er at slike kartlegginger vil være særlig viktige i større områder der det kan være aktuelt å identifisere og etablere referanseområder, som skal tjene til langtidsovervåking og forskning. Etter deres oppfatning bør slik kartlegging fortrinnsvis skje innenfor rammene av et kommende «kystmareano». Fiskerlaget forutsetter at alle verneforslag, som er forankret i marin verneplan, følger saksgangen som er beskrevet i oppstartmeldingen for første pulje.

Kystverket Sørøst viser til at det ikke er registrert hovedled eller biled i fjorden. De merker seg at § 4 i den foreslåtte forskriften angir generelle unntak fra vernebestemmelsene, noe som blant annet gir Kystverket nødvendig adgang til å iverksette tiltak i forbindelse med oljevern-, rednings- og oppsynsvirksomhet (pkt. 1), og videre adgang til vedlikehold og drift av anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet (pkt. 6). De tar til etterretning at vernet som utgangspunkt hindrer nye tiltak mv., men at §§ 5 og 6 åpner for dispensasjon fra vernet, og at vurderingstema vil være en avveining av det omsøkte tiltakets samfunnsinteresse, sett opp mot verneformålet. Kystverket Sørøst mener det er sentralt for sektormyndighetene (og andre som blir berørt av vernet) som vil kunne komme til å måtte søke om dispensasjon, eller på annen måte forholde seg til forvaltningsmyndigheten, at forvaltningsmyndigheten utøver objektivitet og nøytralitet i vurderingene. De mener også at det bør være klageadgang på beslutninger fattet av forvaltningsmyndigheten og at det bør fremkomme av forskriften hvem forvaltningsmyndigheten er, samt bestemmelser om klage.

Skogkonsult uttaler seg på vegne av Opplysningsvesenets fond (OVF) angående gnr. 13 bnr. 4. OVF har pyntegrøntproduksjon på sin eiendom og gjødsler disse feltene hvert år. Skogkonsult forstår det slik at det ikke er noen føringer for bruk av omkringliggende areal, ut over det som ivaretas av annet lovverk. De forstår det slik at det ikke vil komme føringer/begrensninger for bruk av gjødsel på grunn av fare for næringstilsig til Framvaren. I tillegg opplyser Skogkonsult om at OVF på sikt ønsker å etablere 10-20 båtplasser i form av flytebrygger langs sin eiendom mot Helvikfjorden og spør om disse kan etableres i henhold til § 5 punkt 6 såfremt dette ikke berører annet lovverk.

Farsundadvokatene uttaler seg på vegne av grunneier Merethe Østerberg, eier av gnr. 108 bnr. 1,2 m.fl. Suttevik. Deler av den aktuelle eiendommen ble i 2005 regulert (fritidsbebyggelse med 5 tomter). De opplyser om at uttalelsen av 13.11.2009 som ble gitt i forbindelse med oppstart av planarbeidet fastholdes. I denne uttalelsen ble det poengtert at det er av stor betydning for grunneieren at den godkjente reguleringsplanen kan gjennomføres som forutsatt. Farsundadvokatene viser til Fylkesmannens brev til Direktoratet for naturforvaltning datert 2.2.2010 (Oppsummering av innspill) der Fylkesmannen skrev at «Med bakgrunn i at reguleringsplan var godkjent før det ble meldt oppstart for verneplanarbeidet så vil Fylkesmannen antakelig være innstilt på at tiltak som isolert sett kan utføres uten at verneverdiene skades nevneverdig kan gjennomføres i tråd med reguleringsplanen. Dette gjelder eksempelvis oppføringen av bryggeanlegg/flytebrygge såfremt tiltaket kan utføres uten at verneverdiene skades.» Det forutsettes at dette sitatet fremdeles gjelder for det videre planarbeidet i forbindelse med vern av Framvaren.

Kari A. Flinder, eier av gnr. 110 bnr. 6, 11 og 12, kommenterer generelt at verneforslaget er for upresist knyttet til en del punkter. Hun spør om i hvilken grad verneområdet vil berøre eiendommen hennes og bemerker at det er for upresist å si at «noe privat grunn langs strandkanten» vil bli berørt. Hun spør hvor stort utslag dette vil gi i landområdet som dekkes av flo og hvilke erstatninger som er aktuelle samt om det vil være dokumenterte tap på grunn av forringelse av eiendommen på grunn av restriksjoner. Flinder ber om en presisering av hvor og hva slags vegetasjon som omfattes av vernet. Hun har på telefon opplyst om at det vokser vegetasjon i vannet utenfor brygga hennes, noe som gjør det vanskelig komme inn til brygga med båt. På telefon har hun også spurt om det vil bli satt opp skilter på privat grunn og om hva slags skjøtsel som er aktuelt i området.

William Willumsen, grunneier innerst i Framvaren, mener at formuleringen i forskriftens § 3 punkt 3 «herunder utføring av kloakk» bør nyanseres og at dagens anlegg må kunne være som de er. Han mener videre at utslipp fra kjemiske anlegg og filteranlegg fra bolig til bekk etter dagens forskrifter må være tillatt. Willumsen vil at innflytting i eksisterende bruk og fornyelse av hus på eksisterende bruk må kunne tillates i forhold til utslippsregler som i dag og at tett anlegg for helårs beboelse ikke er et alternativ. Oppstart/drift av dyrehold og avrenning av kloakk fra driftsbygninger mener han må kunne fortsette som i dag og at det bør skrives at forskriften ikke er til hinder for landbruk. Avslutningsvis regner han med at forskriften ikke er til hinder for at det er mulig å bosette seg og bo langs Framvaren også i framtiden.

Fylkesmannen har i etterkant av høringsuttalelsen også fått muntlig innspill om at «vedlikeholdsmundring» bør flyttes fra spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskriften § 5 nr. 5 til generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 nr. 9.

Farsund kommune behandlet verneforslaget i formannskapet den 19.3.2013. Følgende vedtak ble fattet:

Farsund kommune går mot at Helvikfjorden blir vernet. Behovet for vern av denne fjorden er ikke tilstrekkelig utredet/begrunnet, og konsekvensene knyttet til utviklingen i og rundt fjorden er ikke tilstrekkelig opplyst.

Det er viktig at fredningsvedtaket ikke er til hinder for at leden gjennom Strømmen ikke blir grunnere enn den er i dag.

I forbindelse med oppstart av planarbeidet vedtok også formannskapet å gå imot vern av Helvikfjorden. I kommuneplanens arealdel er det planlagt omfattende boligbygging rundt Helvikfjorden. Strandområdene og fjorden er tenkt utviklet med rekreasjonsområder og båthavner for å gjøre boområdene enda mer attraktive. I og med at samfunnskonsekvensene ikke er utredet, er det for kommunen uklart hva vernet av Helvikfjorden vil kunne bety for utviklingen i og rundt denne fjorden. Selv om det kun er sjøvannet og sjøbunnen som foreslås vernet, vil virksomhet på land i nedbørsfeltet kunne påvirke sjøvannet. For kommunen er det derfor usikkert hva vernet vil bety for arealutviklingen i og rundt fjordene. I sin vurdering viser kommunen til at de har stilt Fylkesmannen følgende spørsmål:

Slik vi forstår § 3 i høringsforslaget, er vernet av Helvikfjorden fortsatt svært omfattende. Kommunen er usikker på om unntaks- og dispensasjonsbestemmelsene gir rom for en utvikling i tråd med vedtatt kommuneplan. Hva vil denne bestemmelsen bety for gjennomføringen av arealbruken i kommuneplanen? Vil det bli restriksjoner på utbygging av:

- Byggeområder i nedbørsfeltet til Helvikfjorden?
- Båthavner i Helvikfjorden?

I arealdelen ligger også en planlagt omlegging/utbedring av Fv652 på strekningen Listeid-Gjervollstad. Deler av denne vegen ligger i nedbørsfeltet til Framvaren. Vil vernet legge begrensninger på denne veiomleggingen/-utbedringen?

Kommunen mener at dersom Helvikfjorden blir vernet vil denne paragrafen gjelde i hele nedslagsfeltet til fjorden. Siden tillatelse til virksomhet i nedslagsfeltet etter annet lovverk må vurderes opp mot verneforskriften, er det fortsatt knyttet stor usikkerhet til hvilke begrensninger vernet vil kunne få for utviklingen. Vedrørende båthavner i Helvikfjorden (prikkpunkt 2) mener kommunen at Fylkesmannen ikke har gitt tilstrekkelig svar på kommunens spørsmål.

Etter rådmannens skjønn er verneforslaget fortsatt for lite opplyst. Behovet for vern av denne fjorden er ikke tilstrekkelig utredet/begrunnet, og konsekvensene knyttet til utviklingen i og rundt fjorden er ikke tilstrekkelig opplyst.

Formannskapet ønsker om at vernet ikke må legge unødvendige begrensninger på nye friluftrelaterte tilretteleggingstiltak i strandsonen (pkt. 2 i vedtaket 3/11-09), er imøtekommet i forskriftsforslaget § 5 pkt. 4-5.

Arnt Karlsen (grunneierrepresentant Helvikfjorden) protesterer på vegne av grunneiere rundt fjorden mot vern av Helvikfjorden. Vedlagt brevet er det 32 underskrifter fra andre grunneiere. Han er enig med Farsund kommune om at vernet ikke er tilstrekkelig utredet og viser også til at det er stilt spørsmål i senere tid som ikke er besvart. Karlsen mener at Helvikfjorden må tas ut av planen som foreligger i dag og utredes grundig. Det må tas hensyn til utbygging, planer om utbygging/reguleringer og at strandsonen kan brukes, som f.eks. til båtplasser, som igjen kommer allmennheten til nytte. For grunneierne ser det ut som at dette er en form for «snikfredning», i og med at det kalles fredning av Framvaren, og at Helvikfjorden innlemmes i tillegg.

NOF Lista lokallag hadde ingen merknader utover at de mener det er svært viktig at også Helvikfjorden, inkludert Kjørrefjordkilen, blir en del av det marine verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fylkesmannens kommentar til Statens vegvesen

Det foreslåtte vernet omfatter overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Veger er altså ikke omfattet av vernet. Fv 679 går imidlertid over lange strekninger langs Helvikfjorden som er foreslått vernet og krysser Straumen ved Straumen bru. Helt sør i Kjørrefjordkilen krysser også Rv 43 vannareal som foreslås vernet. Fylkesmannen har forståelse for Statens vegvesen sitt innspill da det er i deres interesse at vernet ikke legger hindringer for drift og vedlikehold av veiene. På bakgrunn av dette foreslår vi at veier og bruer innlemmes i forskriftens § 4 nr. 9.

Fylkesmannens kommentar til Geir Sverre Grimsby

Fylkesmannen frarådet i brev av 1.7.2010 kommunen å gi dispensasjon for oppføring av molo og båtverksted på Biland, gnr. 14 bnr. 86. I uttalelsen viste Fylkesmannen til at tiltakene kunne komme i konflikt med den pågående verneplanen for Framvaren. Farsund kommune gav i vedtak av 20.9.2012 rammetillatelse til oppføring av verksted som omsøkt og dispenserte fra byggeforbudet i kommuneplanens LNF-områder samt plan- og bygningsloven (PBL) § 1-8. Saken ble inngående drøftet internt hos Fylkesmannen og representanter derfra var på befaring på stedet. Konklusjonen var at tiltakene ikke ville påvirke de aktuelle verneverdiene i Framvaren negativt og Fylkesmannen avsto derfor fra å påklage kommunens vedtak.

Fylkesmannens kommentar til Fiskerlaget Sør

Saksgangen er lagt opp etter saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven. Et marint vern vil ikke medføre noen endring av hvem som har oppsyn og kontroll med eventuelt yrkesfiske. Denne myndigheten vil fortsatt ligge hos fiskeriforvaltningen. Fylkesmannen er enig i at man skal være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet og at aktuelle tiltak og virksomheter bør vurderes konkret opp mot vernets formål for så eventuelt å kunne tillates etter søknad. Verneforskriften § 5 om spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, lister opp hva forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til. I tillegg gir § 6 forvaltningsmyndigheten anledning til å gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og det ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48.

Fylkesmannen stiller seg bak Fiskerlaget Sør sin oppfatning om at det er viktig å gjøre en nærmere kartlegging av området. I tillegg til at kartlegging er viktig for å innrette langtidsovervåking og forskning, vil en grundig kartlegging være verdifull for forvaltningen av området.

Fylkesmannens kommentar til Kystverket Sørøst

Kystverket Sørøst framhever viktigheten av at forvaltningsmyndigheten utøver objektivitet og nøytralitet i vurderingene når det søkes om dispensasjon fra verneforskriften. I følge verneforskriften § 9 skal Direktoratet for naturforvaltning fastsette hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter forskriften. For forvaltningsmyndigheten er det hensynet til verneverdiene som står i fokus. Ved behandling av dispensasjonssøknader er det avgjørende i hvilken grad omsøkte tiltak vil påvirke disse. Vedtak fattet av forvaltningsmyndigheten er å regne som enkeltvedtak. Reglene for klage følger av forvaltningsloven kapittel VI. Fylkesmannen ser ingen grunn til at bestemmelser om klage skal framgå av verneforskriften da dette opplyses om når vedtak fattes.

Fylkesmannens kommentar til Skogkonsult

Forskriften gjelder overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Det vil derfor ikke komme føringer eller begrensninger for bruk av gjødsel i plantefeltene selv om Helvikfjorden inkluderes i vernet. Fylkesmannen minner likevel om den generelle aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6 som sier at enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5. Denne bestemmelsen gjelder også for privatpersoner. Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede.

Slik verneforslaget er utformet vil det være anledning til å søke om dispensasjon for etablering av flytebrygger i Helvikfjorden, jf. verneforskriften § 5 punkt 6. Fylkesmannens tilrådning er imidlertid å utelate Helvikfjorden fra verneområdet. Det blir da kommunen som gjennom behandling etter PBL må vurdere tiltak i Helvikfjorden opp mot naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Av denne bestemmelsen går det fram at dersom en virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirker på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter lovens § 6.

Fylkesmannens kommentar til Farsundadvokatene

Fylkesmannen står ved sin uttalelse angående den godkjente reguleringsplanen i Suttevik, gnr. 108, bnr. 1,2 m.fl.

Fylkesmannens kommentar til Kari A. Flinder

Vernet inkluderer landareal i tidevannssonen opp til midlere høyvann (normal flo), jf. verneforskriften § 2. Hvor stort areal av tidevannssonen som blir innlemmet i vernet vil avhenge av topografien på den enkelte eiendom. Fylkesmannen har ikke gjort noen arealberegning av hvor stort areal denne tidevannssonen dekker. Etter at vernet har trådt i kraft vil verneforskriften gjelde også for tidevannssonen, selv om det ikke står vann her kontinuerlig. Vernet vil derfor medføre strengere regler for hva som er tillatt i denne sonen. Større tiltak her er også *før* vernet underlagt annet lovverk. Det er et faktum at forskjellen mellom flo og fjære er liten i denne delen av landet. Sjøbunnen inkluderes i sin helhet i vernet. Dette betyr at privat eiendom inkluderes i vernesonen så langt ut som den private eiendomsretten går.

Hvis man kan dokumentere tap som følge av vernet kan man fremme krav om erstatning innen 1 år etter vernevedtaket. Gyldige tillatelser til tiltak som vanskeliggjøres av vernet kan være grunnlag for erstatning i tråd med bestemmelsene i naturmangfoldloven.

I følge verneforskriften § 2 andre ledd første punkt er vegetasjonen, herunder tang, tare og andre marine planter vernet mot enhver form for skade eller ødeleggelse. En nærmere presisering av hva slags vegetasjon som omfattes av vernet er det etter Fylkesmannens syn ikke hensiktsmessig å gi i forskriften. I følge § 5 nr. 5 kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til vedlikeholdsmudring. En søknad om å fjerne vannvegetasjon for å kunne komme inn til brygga med båt må vurderes etter denne bestemmelsen. Hvis økt vekst av vannvegetasjon foran ei etablert brygge vanskeliggjør bruken av brygga, er Fylkesmannen i utgangspunktet enig i at noe vegetasjon bør kunne fjernes for å lette framkommeligheten med båt.

Det kan være aktuelt å informere om verneområdet i form av informasjonsskilt- og tavler. Disse vil imidlertid ikke bli satt opp på privat grunn uten avtale med grunneier.

Verneforskriften § 7 omhandler skjøtsel av verneområdet. Hva slags skjøtsel som kan være aktuelt er det for tidlig å si noe konkret om. Formålet med skjøtselen vil være å opprettholde eller oppnå den naturtilstand som er formålet med vernet i samsvar med naturmangfoldloven § 47. Forvaltningsplanen for verneområdet vil utdype dette temaet nærmere.

Fylkesmannen noterer seg at Flinder eier areal både innenfor eksisterende Straumen naturreservat samt innenfor det foreslåtte marine verneområdet. Fylkesmannen presiserer at verneforskriften for Straumen naturreservat fortsatt vil gjelde også etter at et marint verneområde er etablert.

Fylkesmannens kommentar til William Willumsen

Fylkesmannen ser behovet for en presisering av verneforskriften § 3 tredje ledd tredje punkt «(...) konsentrerte forurensningstilførsler (herunder utføring av kloakk) (...)» Det bør gå fram av bestemmelsen at det er utføring av kloakk *direkte* i verneområdet som ikke er tillatt. Vernet gjelder som nevnt overflaten, vannsøylen og sjøbunnen. Fylkesmannen deler oppfatningen om at utslipp som kommunen har godkjent i tråd med dagens regelverk må få bestå. Drift og vedlikehold av eksisterende anlegg er tillatt.

Kommunen må også *etter* vernet behandle søknader om utslippstillatelser i nedslagsfeltet til Framvaren etter særlovgivningen. Et marint verneområde vil imidlertid medføre at kommunen

må vurdere hvilken effekt tiltaket vil ha på verneområdet, jf. naturmangfoldloven § 49 (se for øvrig Fylkesmannens kommentar til Skogkonsult). Denne bestemmelsen sikrer at hensyn til verneverdiene blir tatt ved behandling av søknader etter annet lovverk. Vernet legger ikke føringer for husdyrhold i nedslagsfeltet til verneområdet, men § 49 i naturmangfoldloven skal også på dette området sikre at saker som trenger behandling etter landbrukslovgivningen også vurderes med hensyn til verneverdiene. Siden hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt både ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis samt ved fastsetting av vilkår vil det etter Fylkesmannens vurdering ikke være riktig å si i forskriften at vernet aldri vil kunne være til hinder for landbruk.

Når det gjelder vedlikeholdsmudring, vil dette være mest aktuelt i eksisterende båthus og båtstøer. Det er grunn til å tro at denne type tiltak kun vil ha en beskjeden påvirkning på verneverdiene. Fylkesmannen anbefaler at vedlikeholdsmudring, i tillegg til under dispensasjonshjemmelen i § 5, også tas med under generelle unntak fra vernebestemmelsene i § 4 nr. 9, slik at mudringstiltak i båthus og båtstøer blir direkte tillatt.

Fylkesmannens kommentar til Farsund kommune

Farsund kommune er tydelige på at de ønsker Helvikfjorden utelatt fra vernet. De mener at verneforslaget er for lite opplyst samtidig som vern av Helvikfjorden ikke er tilstrekkelig utredet/begrunnet. De mener også at konsekvensene vernet vil medføre ikke er tilstrekkelig opplyst. For kommunens del er det sentralt å vite hvilke føringer vernet vil medføre for utviklingen i og rundt Helvikfjorden. Fjorden ligger sentralt mellom Farsund by og Vanse og det er planlagt omfattende utvikling av området.

Helvikfjorden har funksjon som innstrømmingsfjord til Framvaren siden vannet som skal inn i Framvaren passerer Helvikfjorden før det går videre gjennom Straumen og inn i selve Framvaren. Forurensninger i Helvikfjorden og utenfor vil følgelig kunne bringes inn i Framvaren med tidevannet. Hva slags forurensninger fra Helvikfjorden som vil kunne påvirke verneverdiene i Framvaren negativt, er ikke utredet – hverken med tanke på type eller mengde. Vi har forståelse for at det vil være problematisk for kommunen å utvikle området uten denne kunnskapen. Vi ser også at det vil være problematisk for forvaltningsmyndigheten å forvalte det marine verneområdet uten mer eksakt kunnskap om dette temaet.

De grunne tersklene som vannet må passere på vei inn i Framvaren er sentrale for bevaringen av verneverdiene. Terskelen i Straumen er foreslått innlemmet i verneområdet og Fylkesmannen har ikke registrert at kommunen har innvendinger til det. Den neste terskelen utenfor er i Øyvollundet. Denne er ikke så grunn som i Straumen, men den har likevel en funksjon i forbindelse med vannutvekslingen. Til tross for sin funksjon er ikke denne terskelen omfattet av verneforslaget.

Det foreslåtte verneområdet er ikke så stort at verneforslaget har utløst krav om konsekvensutredning. Etter Fylkesmannens vurdering er det viktig å framskaffe mer kunnskap om verneverdiene i selve Framvaren og hva som må til for å ivareta verneverdiene for framtida (se Fylkesmannens kommentar til Fiskerlaget Sør). I tillegg ser Fylkesmannen klart behovet for mer eksakt kunnskap om hvilke aktiviteter og påvirkninger som kan true verneverdiene. Så langt i prosessen har Fylkesmannen ikke kunnskap om slike aktiviteter eller påvirkninger. Derfor kan ikke Fylkesmannen anbefale vern av Helvikfjorden på nåværende tidspunkt. Fylkesmannen anbefaler vern av Framvaren og Straumen sørover til og med innløpet til Straumen.

I sin uttalelse til oppstart av verneprosessen uttalte Farsund kommune blant annet at «*I stedet for vern av Helvikfjorden kan det, om nødvendig innledes et samarbeid med kommunen om å*

finne frem til alternative virkemidler for å sikre kvaliteten på vanninnstrømningen til Framvaren.» Dette er også uttrykt av kommunens representanter i referansegruppa knytta til verneprosessen. Vi oppfatter kommunen som tydelige på at de ønsker å ta vare på Helvikfjorden som innstrømningsfjord til Framvaren, men at de ønsker å gjøre dette ved hjelp av andre virkemidler enn vern. Fylkesmannen synes dette er en positiv innstilling fra kommunens side som vi ønsker å ta videre i tett dialog med kommunen. I forhold til å ta vare på verneverdiene i Framvaren har vi fått nye virkemidler i form av ny PBL og naturmangfoldloven sammenlignet med da Rådgivende utvalg gav sin tilrådning. Etter Fylkesmannens syn vil anvendelse av PBL § 11-7 nr. 6 bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone sannsynligvis være den beste måten å ivareta Helvikfjorden på inntil mer kunnskap foreligger. Her kan det knyttes bestemmelser til arealformålet. Et underformål her er natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon. Et annet alternativ på kommuneplannivå kan være å bruke PBL § 11-8 tredje ledd bokstav c) sone med særlige hensyn til landbruk, reindrift, friluftsliv, grønnstruktur, landskap eller bevaring av naturmiljø eller kulturmiljø, med angivelse av interesse. I følge denne bestemmelsen kan det gis retningslinjer om begrensninger av virksomhet og vilkår for tiltak for å ivareta interessen i sonen. Det kan også gis retningslinjer om hvilke hensyn som skal vektlegges ved praktisering av annen lovgivning så langt kommunen er tillagt myndighet etter vedkommende lov.

Fylkesmannens kommentar til Arnt Karlsen (grunneierrepresentant Helvikfjorden)
Vi viser til Fylkesmannens kommentar til Farsund kommune.

Fylkesmannens kommentar til NOF Lista lokallag
Fylkesmannen har forståelse for NOF Lista lokallag sitt syn i saken. Vi viser imidlertid til vår totalvurdering i kommentaren til Farsund kommune og anbefaler at Helvikfjorden utelates fra vernet.

Fylkesmannens tilrådning

Avgrensning av området
Fylkesmannen anbefaler at sørgrensen for verneområdet settes i innløpet til Straumen. Fylkesmannen tilrår ikke at Helvikfjorden blir en del av det marine verneområdet Framvaren. Verneområdet som Fylkesmannen tilrår har et areal på 5,5 km², mens høringsforslaget hadde et areal på 7 km².

Navnsetting
Fylkesmannen tilrår at det marine verneområdet får navnet *Framvaren*, som foreslått.

Forskrift
Fylkesmannen tilrår endringer i forskriftens §§ 2, 3, 4 og 5:

- § 2: Arealopplysning endres som følge av at Helvikfjorden tilrås tatt ut.
- § 3: Setningen «For Framvaren og Helvikfjorden (hele verneområdet) gjelder følgende vernebestemmelser:» tas ut. Det presiseres at utføringen av kloakk gjelder «direkte i verneområdet».
- § 4 nr. 9: Drift og vedlikehold av veier og bruer, vedlikeholdsmudring i båtstøer og båthus tas inn i bestemmelsen.
- § 5 nr. 6: Bestemmelsen tas ut pga. at den gjelder Helvikfjorden.

Høringsuttalelser i etterkant av fylkesmannens tilrådning

Fiskeridirektoratet bemerker at områdets spesielle karakter gjør at det er uaktuelt for akvakulturvirksomhet, og har derfor ikke innvendinger mot strenge vernebestemmelser som ikke tillater akvakultur i akkurat dette området.

Direktoratet for naturforvaltnings tilråding

Det er ingen spesielle yrkesfiskeinteresser i Framvaren. Forskriftsforslaget legger heller ikke opp til regulering av fiskeriaktivitet i området. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet. Det er ikke havbruksaktivitet i området, og området er på grunn av de spesielle kjemiske forholdene heller ikke egnet for oppdrett. Forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for oppdrettsnæringen.

Framvaren har regional verdi for friluftsliv. Deler av området er sikret som skjærgårdspark. Normal friluftaktivitet vil ikke være i strid med verneformålet, og forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for slik aktivitet. Forskriftsforslaget åpner for at tilretteleggingstiltak for friluftsliv kan tillates etter søknad.

Området har stor betydning for forskning. Forslaget tilrettelegger nettopp for forskningsaktivitet, bl.a. ved at området er ment å skulle tjene som et referanseområde for forskning og overvåking.

Flere av høringsuttalelsene berører spørsmålet om verneforskriftens geografiske rekkevidde. Direktoratet viser til at vernebestemmelsene bare regulerer tiltak innenfor grensene for det enkelte området, ikke tiltak utenfor, selv om de påvirker verneverdiene. I slike tilfeller gjelder, som fylkesmannen har påpekt, naturmangfoldloven § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Her fastsettes det at dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, så skal hensynet til verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten i § 6. Naturmangfoldloven § 49 retter seg ikke mot forvaltningsmyndigheten for verneområdet, men den myndighet som forvalter det regelverket det søkes om tillatelse etter. I Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) om naturmangfoldloven nevnes forurensing, endring av vannstand og drenering som eksempel på tiltak som kan ha negativ virkning på verneverdiene.

Når det gjelder spørsmål om saksbehandling, forvaltningsmyndighet og oppsyn, viser direktoratet til den generelle omtalen under kapittel 5.

I fylkesmannens merknader er det opplyst at fristen for å fremme erstatningskrav er 1 år etter vernevedtak. Det riktige er midlertid at krav om erstatning må fremsettes skriftlig innen fire måneder fra vernevedtaket, jf. naturmangfoldloven § 51 første ledd. Staten skal senest ett år etter at vernevedtaket ble truffet, gi tilbud om erstatning til eier eller rettighetshaver som har fremsatt krav. I fylkesmannens merknader er det videre opplyst at gyldige tillatelser til tiltak som vanskeliggjøres av vernet, kan være grunnlag for erstatning i tråd med bestemmelsene i naturmangfoldloven. Direktoratet presiserer i den forbindelse at eier eller rettighetshaver til eiendom som blir vernet, har rett til erstatning for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger til tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelsen er gitt før det er foretatt kunngjøring etter naturmangfoldloven § 42.

Når det gjelder avgrensingen av området, viser direktoratet til fylkesmannens vurderinger og tilrår at forslaget om å ta ut Helvikfjorden tas til følge. Direktoratet bemerker at det vil være

naturlig at spørsmål om påvirkningsfaktorer utenfor verneområdet og samarbeid om dette, tas opp i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for området.

I forbindelse med vernevedtak, vil det bli utarbeidet et mer detaljert vernekart som viser avgrensningen av det marine verneområdet. Det kan være aktuelt å sette opp grensemerker/-skilt i grenseknekkpunkter, f.eks. i den ytre avgrensningen utenfor Straumen. Grensemerking kan gjennomføres på privat grunn, og grunneier vil eventuelt bli orientert på forhånd, jf. naturmangfoldloven § 47.

I og med at vernebestemmelsene bare vil regulere tiltak innenfor verneområdets grenser, er det etter direktoratets vurdering ikke nødvendig å presisere at forbudet mot utføring av kloakk gjelder «direkte i verneområdet». Direktoratet viser til fylkesmannens kommentarer og vurderinger, og tilrår at de øvrige forslag til endringer i verneforskriften tas til følge.

Det fremgår av høringsdokumentene at en forvaltningsplan må ferdigstilles så snart som mulig etter vernevedtak. Som nødvendig basis for en best mulig forvaltning, er det viktig at det gjennomføres en nærmere kartlegging av det marine naturmangfoldet i området.

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger når det gjelder verneforskriften, og slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Direktoratet foreslår i tillegg at ordlyden i § 5 nr. 2 endres fra «Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.» til «Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.», og viser til vurderingen under kapittel 6.3 om Saltstraumen.

Når det gjelder verneforskriften vises det også til generell omtale i kapittel 5.

Direktoratet tilrår at Framvaren vernes i tråd med vedlagte forskrift og kart.

6.2 Tauterryggen, Frosta og Leksvik kommuner, Nord-Trøndelag fylke

Særskilte verneverdier

Området omfatter et sjøareal på 44 km². Tauterryggen er en morenerygg som danner en terskel mellom to bassenger i det midterste fjordavsnittet av Trondheimsfjorden. Her er rike korallforekomster og det grunneste kjente rev (39 m) av øyekorall (*Lophelia pertusa*) ligger på Selligrunnen, som er en del av Tauterryggen. Bunnforholdene danner et mangfold av habitater med et rikt dyreliv. Det er et mangfold av arter assosiert med disse habitatene. Her finnes bl.a. sjøtre (*Paragorgia arborea*), medusahode (*Gorgonocephalus caputmedusae*), (*Acesta excavata*), svamper (*Porifera*), nesledyr (*Cnidaria*), m.m. Den røde formen av *Lophelia* finnes også representert. Av fiskearter forekommer lusuer (*Sebastes viviparus*), sypike (*Trisopterus luscus*), sei (*Pollachius virens*) og lyr (*Pollachius pollachius*) vanlig ved revet. Nyere undersøkelser viser at det er korallforekomster også utenfor selve ryggen. Østre del av området omfatter deler av strømsystemet i Tautrasvaet med tilhørende bunndyrsfauna.

Korallrevene i Selligrunnen naturreservat i Leksvik kommune har vært midlertidig vernet siden 2000. Dette området vil inngå i det nye marine verneområdet. Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde i Frosta kommune har status som Ramsar-område og vil grense til det marine verneområdet i vest og nord.

Korallrev er kategorisert som sårbar (VU) i Norsk rødliste for naturtyper 2011 (Artsdatabanken). Moreneryggen er kategorisert under naturtypen israndavsetninger i Naturbase, og er verdsatt som viktig.

Planstatus og inngrepsstatus

Tauterryggen ligger i to kommuner, Leksvik og Frosta.

Leksvik kommunes del av Tauterryggen er i kommuneplanens arealdel fra 1998 definert som område for fiske, ferdsel, natur og friluft (NFFF-område).

Frosta kommune har en arealplan fra 2007. Store deler innenfor Tauterryggen er i planen satt av som flerbruksområde for natur, fiske, ferdsel, friluftsliv og akvakultur (NFFFA-område).

Det er ingen kjente inngrep innenfor det aktuelle sjøarealet.

Høringsuttalelser

Verneforslaget ble sendt på høring den 4. februar 2013 til 30 grunneiere med tilgrensende eiendommer, Leksvik og Frosta kommuner, Nord-Trøndelag fylkeskommune og til sammen 90 øvrige offentlige og private institusjoner, næringslivsorganisasjoner og frivillige organisasjoner.

Sammendrag av høringsuttalelsene

Under høringen av verneforslaget kom det inn 11 innspill; fra Leksvik kommune, Språkrådet Stedsnavntjenesten for Midt-Norge, Norske sjømatbedrifters landsforening (NSL), Fiskarlaget Midt-Norge, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag, Norsk institutt for naturforskning (NINA), Sametinget, Kartverket, Forsvarsbygg, Havforskningsinstituttet og Arbeidsdepartementet.

Leksvik kommune er positive til vern og påpeker at slik forslaget til forskrift er utformet vil det ikke få nevneverdige konsekvenser for dagens bruk av området. Tauterryggen grenser opp mot Himmelriket naturreservat og denne kombinasjonen skulle kunne utnyttes i reiselivssammenheng for de med interesser for naturmiljøer og biologisk mangfold både til sjøs og til lands.

Språkrådet Stedsnavntjenesten for Midt-Norge har merknader til skrivemåten for det foreslåtte navnet Tauterryggen. Navnekonsulentene tilrår skrivemåten Tauterryggen marine verneområde, i samsvar med talemålet og vanlig sammensetningsmåte i navn med Tautra som førsteledd.

Norske sjømatbedrifters landsforening håper at et nytt verneområde ikke umuliggjør framtidige planer for oppdrett av andre arter enn laksefisk, som dessverre er avskåret fra oppdrett i og med bestemmelsen om nasjonal laksefjord. De påpeker at det er viktig at vernestatusen ikke medfører en generell begrensning i det kommersielle fisket.

Fiskarlaget Midt-Norge:

1. er i utgangspunktet positiv til verneforslaget siden fiskerne er avhengige av intakte gyte- og oppvekstområder og et godt fjord- og havmiljø. Forutsetningen er at marin verneplan gjennomføres etter gode og åpne prosesser.
2. støtter forslaget om at havressursloven og annet gjeldende lovverk skal regulere høsting av viltlevende marine ressurser.

3. påpeker at også oppsyn og kontroll må tillegges fiskeriforvaltningen.
4. mener at i stedet for totalforbud av virksomhet bør heller tiltak vurderes konkret opp mot vernets formål, eventuelt kunne bli tillatt etter søknad.
5. viser til at området er viktig for næringsfiske og nevner en rekke typer fiske som foregår her.
6. savner tilfredsstillende kartlegging og forventer at både dette og andre aktuelle marine verneområder blir kartlagt slik rådgivende utvalg la opp til i 2004.
7. forventer at saksgangen foregår som beskrevet i oppstartsmeldingen for første pulje (2009), og minner om den nye forskningsstrategien Hav21 som beskriver aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern; også relevant ved utforming av en forvaltningsplan.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag støtter verneforslaget og ser ingen negative konsekvenser for næringsaktiviteten i området. Den mulige positive effekten med hensyn på turisme og økobasert reiseliv bør vektlegges. Det er positivt at tre forskjellige verneområder blir liggende side om side.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) mener verneforslaget er et meget godt og verdifullt tiltak. De viser til at korallrevet er rikt på biologisk mangfold og et verdifullt studieområde. De påpeker at korallrevet er sårbart for fysiske påvirkninger som tråling og sannsynligvis følsomt for partikler i vannsøylen og for gjødselutslipp. De viser til ny forskning fra NTNU som har registrert at revet er større enn tidligere antatt.

Sametinget har ingen merknader til verneforslaget og forskriftsforslaget.

Kartverket har ingen vesentlige merknader til forslaget.

Forsvarsbygg viser til at vernebestemmelsene ikke vil innvirke på Forsvarets virksomhet eller operasjoner, og har ingen merknader til forskriften.

Havforskningsinstituttet har forståelse for verneforslaget og tar det til etterretning.

Arbeidsdepartementet har ingen merknader til høringen.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Leksvik kommune

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag registrerer at Leksvik kommune er positiv til verneforslaget og at muligheter for utnyttelse av området i reiselivssammenheng trekkes frem.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Språkrådet Stedsnavntjenesten for Midt-Norge

Fylkesmannen er generelt enig i at stedsnavn bør være i samsvar med talemål/dialekt og følge vanlig sammensetningsmåte. Imidlertid er navnet Tautraryggen et svært godt innarbeidet navn på denne israndavsetningen som danner en terskel i Trondheimsfjorden. Navnet ble brukt i St.meld. nr. 42, (2000-2001), det har blitt brukt av Havforskningsinstituttet i en rekke omtaler og Google-søk gav hele 24 sider treff for navnet Tautraryggen. For navnet Tauterryggen ble det imidlertid ingen treff.

Ingen av kommunene eller andre lokale parter har kommentert navneformen Tautraryggen. Denne navneformen ble heller ikke kommentert av Språkrådet eller Kartverket under

høringen av oppstartsmeldingen i 2009. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener det nå ville være uheldig å endre et så godt innarbeidet navn og vil anbefale at Tautraryggen blir vedtatt som navn på dette marine verneområdet.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Norske sjømatbedrifters landsforening

Fylkesmannen mener at det kommersielle fisket, så lenge det foregår i tråd med bestemmelsene i havressursloven, vil være forenlig med formålet i forskriftsforslaget for Tautraryggen. Kommersielt fiske kan fortsette som i dag, og et vern mot inngrep vil være positivt både for biologisk mangfold generelt og for fiskeinteressene.

Fylkesmannen støtter imidlertid den foreslåtte bestemmelsen i forslaget til forskrift § 3, om at etablering av akvakulturanlegg ikke skal være tillatt. Dette fordi vi mener dette særdeles grunne korallrevet er sårbart og både kan ta skade ved bunnfesting av anlegg og være utsatt for nedslamming ved oppdrettsvirksomhet. Korallrevet er et unikt og verdifullt økosystem som gir gode oppvekstvilkår for blant annet villfisk. Det er derfor viktig å bruke føre-var-prinsippet ved vurdering av tiltak, og akkurat i dette området ikke risikere uheldige effekter fra oppdrettsanlegg.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Fiskarlaget Midt-Norge

1. Fylkesmannen mener det er sammenfallende interesser mellom vern av korallrevet og Fiskarlagets behov for intakte gyte- og oppvekstområder. Når det gjelder å ha gode og åpne prosesser i gjennomføringen av verneprosessen, er saksgangen lagt opp etter saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven.
2. Fylkesmannen er enig i at det er hensiktsmessig at havressursloven og annet gjeldende lovverk regulerer høstingen av viltlevende marine ressurser. Fylkesmannen har tillit til at ressursene vil bli forvaltet etter bærekraftige prinsipper jf. havressurslovens intensjon.
3. Oppsyn og kontroll i Trondheimsfjorden skjer i dag gjennom fiskeriforvaltningen, men også av politi og Statens naturoppsyn. Fra 2013 har Statens naturoppsyn fått utvidet sitt mandat til å kontrollere laksefiske i fjorden. Det skjer allerede i dag et samarbeid mellom flere etater, og Fylkesmannen ser gjerne at dette samarbeidet fortsetter. Som miljøforvaltningens operative feltorgan, mener Fylkesmannen imidlertid at det er naturlig at Statens naturoppsyn øker sin tilstedeværelse dersom Tautraryggen vedtas som marint verneområde.
4. Når det gjelder forbud mot virksomhet som etablering av akvakulturanlegg, jf. § 3, viser vi til vår kommentar (over) til Norske sjømatbedrifters landsforening. Tiltak som omsøkes og ikke er nevnt i §§ 4 og 5, vil bli vurdert opp mot den generelle dispensasjonsbestemmelsen, § 6. Da vil nettopp tiltaket vurderes konkret opp mot vernets formål og effekten på verneverdiene. Fylkesmannen mener opplistingen av aktiviteter det er foreslått generelt unntak for, § 4, og tiltak som kan gis tillatelse etter søknad, § 5, er fyldig og tilstrekkelig.
5. De forskjellige typer fiske som nevnes å foregå her, fører ikke til skade på korallene slik vi forstår det. De er alle lovlige etter havressursloven og forenlige med verneformålet.
6. Fylkesmannen er enig i at kartleggingen er mangelfull slik den foreligger i dag. Sammen med Fiskarlaget etterlyser vi større nasjonal satsing på kartlegging av bunnforhold, strømmer, bunnfauna, sedimenter, økosystemer, miljøtilstand med mer, gjerne gjennom et program som Kystmareano.
7. Saksgangen vil for en stor del foregå som beskrevet i oppstartsmeldingen for første pulje (2009), men siden Fylkesmannen er foreslått som forvaltningsmyndighet, vil

høringen av verneforslaget gjennomføres av Fylkesmannen. Tautraryggen er nå foreslått vernet med hjemmel i naturmangfoldloven, og saksgangen legges derfor opp etter saksbehandlingsreglene i denne loven, §§ 41 - 43.

8. Fylkesmannen er positiv til innhenting av kunnskap fra den nye forskningsstrategien Hav21 som beskriver aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern. Vi vil gjerne innhente relevant stoff herfra ved utforming av en forvaltningsplan.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag

Fylkesmannen ser også potensialet i å bruke de tre verneområdene som trekkplaster i reiselivssammenheng. Her ligger verdens grunneste kaldvannskorallrev mellom et sjøfuglområde med Ramsarstatus, og et barskogreservat som går fra fjære opp til snaufjell på 461 m.o.h. Økobasert reiseliv har også vi tro på kan utvikles her.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsen fra Norsk institutt for naturforskning (NINA)

Formålet, § 1, påpeker at området innehar natur med særskilt naturvitenskapelig verdi og at det skal kunne tjene som referanseområde for forskning og overvåking av mest mulig urørt natur. Fylkesmannen er tilfreds med støtten verneforslaget får fra NINA og også vi ser fram til å følge med på korallrev-forskningen NTNU er i gang med på Tautraryggen.

Fylkesmannen er enig i at verneverdiene ikke må forringes av tråling, og heller ikke av forurensning som har sitt opphav utenfor verneområdene. Arbeidet med Vannrammedirektivet og et godt samarbeid med kommuner og organisasjoner, særlig innen landbruket, er viktig for å nå miljømål, også i et marint verneområde.

Fylkesmannens kommentar til uttalelsene fra Sametinget, Kartverket, Forsvarsbygg, Havforskningsinstituttet og Arbeidsdepartementet

Fylkesmannen oppfatter de korte innspillene fra de nevnte instansene som aksept av verneforslaget.

Fylkesmannens tilråding

Avgrensning av området

Ingen av partene som gav høringsinnspill kommenterte grenseforslaget. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ingen forslag til grenseendringer og tilrår at grensen fra høringsforslaget tas med videre i verneprosessen.

Navnsetting

Fylkesmannen holder fast ved forslaget om å kalle området for "Tautraryggen marine verneområde".

Forskrift

Fylkesmannen anbefaler at forskriften beholdes med den ordlyden forslaget hadde under høringen.

Konklusjon

Det marine området Tautraryggen innehar en spesielt viktig og artsrik naturtype som det er svært viktig å bevare intakt. Fylkesmannen tilrår vern som foreslått av det marine området Tautraryggen med innlemmelse av det midlertidig vernede naturreservatet Selligrunnen (2000) i Leksvik kommune.

Høringsuttalelser i etterkant av fylkesmannens tilråding

Fiskeridirektoratet mener at Trondheimsfjorden ikke lenger er aktuell for sjøbasert akvakultur av fisk pga. statusen som nasjonal laksefjord og støyen og mostanden som har vært i forbindelse med tillatelsene og søknadene om akvakultur av torsk i fjorden. Pga. at det ikke er satt noen begrensninger på den fiskeriaktiviteten som foregår i området, ser ikke Fiskeridirektoratet at vern etter naturmangfoldloven vil få negative konsekvenser for områdene de forvalter. Fiskeridirektoratet bemerker at området er utvidet mye sammenlignet med rådgivende utvalgs tilråding, og sitter igjen med en følelse av at utvidelsen ikke er godt nok begrunnet og er godt nok hørt. Fiskeridirektoratet forventer at området raskt blir kartlagt og bedre beskrevet slik rådgivende utvalg la opp til.

Direktoratet for naturforvaltnings tilråding

Når det gjelder spørsmålet om navnsetting, har Statens kartverk 06.05.13 vedtatt skrivemåten «Tauterryggen» for den undersjøiske ryggen som strekker seg på tvers av Trondheimsfjorden fra Tautra og frem mot Leksvik. Direktoratet tilrår på denne bakgrunn av verneområdet benevnes som «Tauterryggen marine verneområde».

Fisket som foregår i området Tauterryggen i dag er vurdert ikke å utgjøre noen trussel mot verneverdiene, og det er ikke foreslått særskilte restriksjoner på denne aktiviteten. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet. Siden Trondheimsfjorden er Nasjonal laksefjord, tillates ikke oppdrett av anadrom laksefisk. Hvorvidt vern vil medføre konsekvenser for ev. fremtidig oppdrett av marine arter, vil avhenge av konkrete vurderinger av om slik aktivitet er forenlig med verneformålet.

Direktoratet bemerker at forslaget til verneforskrift åpner for høsting av viltlevende marine ressurser i samsvar med havressursloven og annet gjeldende lovverk, med unntak for høsting av vegetasjon, herunder tang, tare og andre marine planter.

Når det gjelder spørsmål om saksbehandling, forvaltningsmyndighet og oppsyn, viser direktoratet til den generelle omtalen under kapittel 5.

Direktoratet bemerker at Tauterryggen marine verneområde vil erstatte vernet av arealet som inngår i det midlertidige Selligrunnen naturreservat. Direktoratet foreslår på den bakgrunn følgende tilføyelse i verneforskriften § 11:
«Samtidig oppheves forskrift 8. juni 2000 nr. 605 om midlertidig vern av Selligrunnen naturreservat, Leksvik kommune, Nord-Trøndelag.»

Direktoratet foreslår i tillegg at ordlyden i § 5 nr. 2 endres fra «Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.» til «Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.», og viser til vurdering under kapittel 6.3 i Saltstraumen.

Når det gjelder verneforskriften vises det også til generell omtale i kapittel 5.

Sammenlignet med rådgivende utvalgs tilråding er området utvidet for å fange opp korallforekomster samt østre del av strømsystemet i Tautrasvaet med tilhørende bunndyrsfauna. Disse utvidelsesarealene var også med i oppstartsmeldingen som ble utsendt i september 2009.

Det fremgår av høringsdokumentene at en forvaltningsplan må ferdigstilles så snart som mulig etter vernevedtak. Som nødvendig basis for en best mulig forvaltning, er det viktig at det gjennomføres en nærmere kartlegging av det marine naturmangfoldet i området.

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger og slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Direktoratet tilrår at Tauterryggen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.

6.2 Saltstraumen, Bodø kommune, Nordland fylke

Særskilte verneverdier

Området omfatter et areal på ca. 24,7 km². Det er kategorisert under naturtypen sterke tidevannsstrømmer i Naturbase, og er verdsatt som svært viktig.

Saltstraumen forbinder Skjerstadvfjorden med Saltenfjorden og regnes som verdens sterkeste tidevannsstrøm. Den har et terskeldyp på 26 m og munningsbredde på 255 m i overflaten. Det er beregnet at det i gjennomsnitt strømmer 3 500 m³ vann over terskelen hvert sekund. Maksimal vannhastighet er målt til 20 knop/37 km/t. Dempningen gjennom Saltstraumen gjør at forskjellen mellom flo og fjære i Skjerstadvfjorden er under 70 prosent av hva den er utenfor terskelen. Bassenget i Skjerstadvfjorden er svært dypt og har et høyt oksygeninnhold i hele vannsøylen på grunn av god vannutskiftning gjennom Saltstraumen.

Vannet som passerer det trange og grunne sundet fører med seg næringsstoffer fra dypet og skaper et unikt undervannsmiljø og et mangfoldig marint liv. Strømmen bidrar til et svært nærings- og oksygenrikt miljø med stor artsrikdom, der artene blir større og lever tettere enn noen andre steder i sjøen. Også geologisk er strømmen variert og spennende med store jettegryter, hull og «tunneller», canyon, vegger og partier med sandbunn. I tillegg til hovedstrømmen gjennom Saltstraumen er det også forbindelse ut fra Skjerstadvfjorden gjennom Indre Sundan og Sundstraumen i sørvest og den grunne Godøystraumen i nordøst. Disse strømmene er ikke så kraftige og dype som selve Saltstraumen, men også de har store verdier.

Foruten strømmene består området av vik, bukter, grunnområder og dype områder. Dette er leveområder for arter som ikke er tilpasset et liv i (sterk) strøm og/eller annen dybde. Til sammen utgjør det foreslåtte verneområdet et helhetlig strømpåvirket økosystem med stor variasjonsbredde og store miljøverdier.

Basert på observasjoner og foto fra dykkere, samt materiale innsamlet til undervisning er det laget en oversikt over arter som forekommer her. Denne inkluderer en lang rekke arter, bl.a. sjøbusk, sjøtre, dødmannshånd, brødsvamp, sjøliljer samt mange skjell, snegler, krepsdyr, mosdyr, sekkedyr, sjøstjerner, slangestjerner, børstemark, fisk, m.m. Saltstraumen er meget fiskerik og er kjent for store individer. Verdens største sei tatt på stang er fisket her, og i tillegg er området kjent for mye steinbit og kveite. Det kan også tenkes at det finnes sjeldne arter som har spesialisert seg på oksygenrike områder.

Planstatus og inngrepsstatus

Kommuneplanens arealdel for Bodø kommune 2009-2021 ble vedtatt 19. juni 2009. I denne arealdelen er to områder innenfor utredningsområdet for marint vern avsatt til akvakultur og akvakultur/fiskeri. Dette gjelder hhv. område 13AF Godøy og 14/A/AF Seivågskagen. Disse

er tatt ut av planen av Miljøverndepartementet i påvente avklaring vedrørende akvakultur i marin verneplan. I tillegg er det avsatt et område for skjelloppdrett, 18AF, Bunesbukta ved Kodvåg.

For områdene Tuv, Saltstraumen og de delene av Godøya og Straumøya som ligger nærmest Saltstraumen ble det vedtatt en kommunedelplan 13. september 2012. I kommunedelplanen er det avsatt et rekke friområder som harmonerer godt med vernet. I tillegg er det avsatt områder for kai (K1) og nye småbåtanlegg (S1, S2 og S4).

Inngrep: De største tekniske inngrepene i området er fylkesvei 17 og 812 med tilhørende bruer over Godøystraumen, Saltstraumen og Sundstraumen og forbygninger. Videre er området preget av bruk av fjæra over lang tid. Gamle og nye havner, naust, båtstøer, båtutsett, fortøyninger, flytebrygger, kaier og moloer finnes langs hele strandlinja der strøm- og landforhold muliggjør det. Det finnes også en rekke kloakkledninger knyttet til bebyggelse på land.

Høringsuttalelser

Verneforslaget ble sendt på høring til grunneiere, Bodø kommune, Nordland fylkeskommune og en rekke lokale, regionale og sentrale etater og organisasjoner.

Sammendrag av høringsuttalelsene og fylkesmannens kommentarer

Det har kommet inn 45 innspill til verneplanen. Av disse hadde Arbeidsdepartementet og Sametinget ingen merknader til verneforslaget, og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, Industri Energi og Universitetet for miljø- og biovitenskap vil ikke gi uttalelse.

På grunn av at det er kommet mange innspill og merknader til verneforslaget for Saltstraumen, er sammendrag av høringsuttalelser og fylkesmannens kommentarer ordnet tematisk for dette området.

6.2.1 Generelle merknader til saksgangen

Proessen

Det har kommet svært mange innspill på at høringsperioden burde vært forlenget. Frank Madsen er kritisk til prosessen. Kapstø Vel og Nordland fylkeskommune er kritisk til for kort verneprosess. Tuv velforening mener høringsperioden burde vært forlenget ut inneværende år. FAU ved Saltstraumen skole mener høringsfristen er for kort, noe som begrenser lokalbefolkningens medvirkning i prosessen. Turid Bardo og Ulf Camitz mener høringsfristen er for kort, og er bekymret for at saken ikke blir så godt opplyst som den burde. Også på Folkemøtet på Saltstraumen var et av de viktigste temaene behovet for lengre høringsfrist. Det ble pekt på viktigheten av at grunneiere, kommunedelsutvalg og kommune får tid til å se på alle sider av saken og vurdere all påvirkning på videre planer for befolkning og næringsliv i Saltstraumen. Flere på folkemøtet ytret stor bekymring for ivaretagelsen av befolkningen i Saltstraumen og muligheten for reel innflytelse med slike tidsfrister. På møtet var det et ønske om at den videre verneprosessen utsettes til kartleggingen er gjennomført, så kan det utarbeides en tidsplan for den videre prosessen i etterkant. Nordland fylkeskommune mener den korte høringsperioden har vanskeliggjort god medvirkning hos høringspartene og en god dialog mellom regionalt og lokalt nivå, og dermed fylkeskommunens mulighet til å foreta en nødvendig helhetlig vurdering av saken. Også Bodø kommune mener at prosessen ikke er god og at sentrale myndigheter burde gitt kommunen og andre mer tid til å bearbeide

verneplanforslaget og samkjøre uttalelser. Grunneiere Godøystraumen-Skålbones synes prosessen har vært kritikkverdig, og mener de ikke har fått tid nok til å dokumentere og ivareta interessene sine.

Godøy velforening mener både prosessen og forskriften framstår som menneskefiendtlige.

SABIMA påpeker at tempoet i marint vern i Norge har vært særdeles labert, og de forventer en langt sterkere innsats på dette området framover fra myndighetenes side. Nordland fylkes fiskarlag forutsetter at alle verneforslag forankret i marin verneplan følger saksgangen som er beskrevet i oppstartsmeldingen for første pulje.

Grunneiere Godøystraumen-Skålbones ønsker ny befaring med Fylkesmannen etter høringsfristen er gått ut.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder prosessen

Fylkesmannen ser at dette har vært en prosess der fremdriften har vært både ujevn og uforutsigbar, og beklager dette. Etter folkemøtet tok Fylkesmannen opp ønsket om lengre høringsfrist med DN og MD, men dette ble ikke innvilget. Selve høringsprosessen har likevel vært gjennomført innenfor rammene av gjeldende lovverk og forskrifter, og Fylkesmannen har prøvd å legge til rette for en god prosess og jobbet aktivt for å få god medvirkning. Det er opprettet ei referansegruppe som har hatt to møter i løpet av høringsfasen. Det har vært gjennomført et åpent folkemøte, møter og befaringer med de som har ønsket det, og det er gitt utsatt høringsfrist for at Bodø kommune og Nordland fylkeskommune skulle kunne behandle saken. Fylkesmannen ser at en høringsperiode på i overkant av to måneder kan være kort, men mener samtidig at en har fått gode innspill og at saken har blitt godt nok belyst til å kunne komme med ei tilrådning.

Kunnskapsgrunlaget og konsekvensvurderinger

Kjell Ove Andersen mener vernet er for dårlig utredet. Han er bekymret for vernets betydning for innbyggere, turisme og næringsliv, og at det skal være med på å stoppe utviklingen. Frank Madsen krever konsekvensutredning og kartlegging. Godøy velforening er kritisk til manglende kartlegging av verneverdier og konsekvensutredning ved innføring av vern. Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset er kritisk til at det vernes uten kartlegging, så en ser at behovet for vern faktisk er til stede. På Folkemøtet på Saltstraumen var det stor enighet om at det er svært problematisk at området vernes uten ei forutgående kartlegging. Det er for lite kunnskap om verdiene og i hvor stort område det er reelle verneverdier. Det ble også stilt spørsmål om konsekvensutredning, og pekt på spesielle forhold som taler for at det gjennomføres. Nordland fylkes fiskarlag mener det er problematisk at det foreslåtte verneområdet ikke er tilfredsstillende kartlagt (dybde, bunnforhold/sediment, marine naturtyper m.m.). Nordland fylkeskommune peker på behovet for en bedre og mer systematisk kartlegging av det marine biologiske naturmangfoldet i området. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadvjord» og Naturvernforbundet i Nordland mener kunnskapsgrunlaget for vernet er mangelfullt, jf. naturmangfoldloven § 8. De mener arbeidet med kunnskapsinnhenting må intensiveres kraftig og samordnes med tidligere og pågående kartlegging av verneområdet og tilliggende fjord- og landområder. SABIMA ser et klart behov for økt kunnskapsinnhenting, særlig om sjøbunnen. De mener det også er behov for å skaffe bedre oversikt gjennom miljøundersøkelser og konsekvensvurderinger for hele verneområdet og omkringliggende områder som kan ha påvirkning på naturkvalitetene i verneområdet, inkludert gamle kilder til forurensning og avfall.

På Folkemøtet på Saltstraumen ble det tatt opp at fristen er for kort for å få vurdert konsekvensene lokalt.

Elisabeth Nilsen har tatt initiativ til et prosjekt med å få samlet den geologiske og marinbiologiske kunnskapen som i dag finnes under vann i Saltstraumen, med formål å utvikle ideer til moderne måter å formidle denne spennende informasjonen til et bredt publikum av lokalbefolkning, turister og andre besøkende.

Nordland fylkes fiskarlag minner om den nye forskningsstrategien www.hav21.no. Her beskrives flere aktuelle kunnskapsutfordringer knyttet til marint vern, som også vil være relevant i forhold til utformingen av kommende forvaltningsplaner.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder kunnskapsgrunnlaget og konsekvensvurderinger
Fylkesmannen er enig at det hadde vært ønskelig med mer kartlegging av verneverdiene innenfor det foreslåtte verneområdet forut for verneprosessen, men vurderer at kunnskapen om naturverdiene innenfor kandidatområdet er tilstrekkelig for å foreslå vern. Det er ikke tvil om at Saltstraumen i kraft av å være verdens kanskje sterkeste tidevannsstrøm har verdier som gjør den unik og har store miljøverdier som kan danne grunnlaget for vern. Vannet som passerer det trange og grunne sundet fører med seg næringsstoffer fra dypet og skaper et unikt undervannsmiljø og et mangfoldig marint liv. Her er også store fiskestimer og en unik steinbitbestand. Geologisk er også strømmen spennende med store jettegryter, hull og «tuneller», canyon, vegger og partier med sandbunn. Sundstraumen og Gøystraumen har også store verdier, men er ikke så kraftige og dype som selve Saltstraumen. Disse tre strømmene sammen med dypområder, grunne områder, bukter og viker danner et helhetlig økosystem, og Fylkesmannen mener helheten er viktig ved et eventuelt vern.

Alle tidevannsstrømmer er «hotspot»-lokalteter i forhold til biologisk mangfold, og Saltstraumen som den største, især. Strømmen bidrar til et svært næringsrikt og oksygenrikt miljø, der artene blir større og lever tettere enn noen andre steder i sjøen. Det må antas at Saltstraumen som følge av de næringsrike og oksygenrike forholdene har stor artsrikdom. Det kan tenkes at det finnes sjeldne arter som har spesialisert seg på oksygenrike områder. Dette vet en lite om i dag, og er noe som bør kartlegges før forvaltningsplanen skal lages. Men Fylkesmannen mener det ikke er avgjørende for om Saltstraumen bør vernes eller ikke.

Annet

Godøy velforening støtter innspill fra eierne av Gøybrygga, andelseiere i felles sjøtomtområde og grunneierne på Skålbones. Saltstraumen kommunedelsutvalg støtter uttalelsene fra Referansegruppe Saltstraumen, samt konklusjon og innstilling til PNM komiteens møte den 11.4.2013 i Bodø kommune. På et generelt grunnlag viser Nordland fylkeskommune til Bodø kommunes uttalelse i saken, og ber om at denne vektlegges i det videre arbeidet med saken og ved en eventuell bearbeiding av verneforskriften.

Godøy velforening viser også til at velforeningens uttalelse til oppstartsmeldingen for marint vern i 2009 fortsatt er gjeldene. Det meste av innholdet omfattes også av høringsbrev av 06.04.13. Det eneste som ikke er tatt med er en henstilling om konsekvensutredning av området.

6.2.2 Verneforslaget

Generelt

Bodø- og Omegns Turistforening og Saltstraumen dykkecamp er positiv til den foreslåtte verneplanen. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadvjord» og Naturvernforbundet i Nordland er positiv til opprettelse av Saltstraumen marine verneområde, men mener det er nødvendig å ha fokus på hele fjordområdet for å kunne koordinere tiltak som er av betydning for verneområdet. SABIMA er svært positiv til at det foreslås å opprette Saltstraumen marine verneområde, og mener det er liten tvil om at området er en verdig kandidat til å bli et marint verneområde. Nordland fylkes fiskarlag er positiv til det aktuelle forslaget til marint verneområde, under forutsetning at marin verneplan gjennomføres etter gode åpne prosesser. Turid Bardo og Ulf Camitz er i utgangspunktet positiv til at de store miljøverdiene i Saltstraumen sikres gjennom vern av området. Også på Folkemøtet på Saltstraumen ble det påpekt at det ikke er stor uenighet om å verne selve Saltstraumen, men at området som skal vernes utenfor er for stort. Det at vernet er lagt helt opp i strandsonen gjør det konfliktfylt, og det er stor bekymring for at vernet kan hindre vedlikehold/utvidelse/nybygging av fortøyninger, båtutsett, kai, småbåthavner, etc.

Havforskningsinstituttet har forståelse for verneplanen og tar den til etterretning.

Elisabeth Nilsen støtter målsetningen for vern av området, men mener det må gjøres slik at lokalbefolkningens bruk av strandsonen og sjøen ikke rammes. Hvis ikke vil vernetanken miste legitimitet i området. Lykkes man å lage forskrifter som balanserer disse hensynene, vil lokalbefolkningen kunne sees som viktige samarbeidspartnere som observatører og varslere av miljøfiendtlig aktivitet i området.

Saltstraumen kommunedelsutvalg er i utgangspunktet ikke i mot et marint vern, men mener verneplanen ikke må vedtas før det er gjort kartlegging av verneverdiene og hvilke følger vernebestemmelsene vil få for lokalbefolkningen og næringsutviklingen i området.

Bodø kommune og Nordland fylkeskommune ser at Saltstraumen er et særegent område med store verdier, men anbefaler imidlertid ikke at forslag til verneforskrift blir vedtatt. FAU ved Saltstraumen skole, Godøy velforening, Grunneierne Godøystraumen- Skålboner, Kapstø vel, Referansegruppen og Tuv velforening er imot vernet slik det er foreslått i høringen.

Bruk av området

På Folkemøtet på Saltstraumen ble det pekt på at det har bodd folk i tilknytning til strandsonen i Saltstraumen i 11.000 år uten at området har blitt ødelagt og det er ikke rett at lokalbefolkningens bruk av området ikke er nevnt som brukerinteresse i høringsdokumentet. Saltstraumen barnehage bruker Laukengfjæra og Tuvfjæra som arena for lek og læring, sanseopplevelser og motoriske utfordringer. Saltstraumen skole har utstrakt bruk av fjæra i undervisningen. FAU ved Saltstraumen skole peker på at Saltstraumen er en unik og verdifull plass slik den er i dag, og det er den uten å være vernet. De mener lokalbefolkningen ivaretar naturen på en optimal måte slik det er i dag. SABIMA peker på at vernet legger opp til fortsatt tradisjonell bruk av ressursene, men vil hindre ytterligere utbyggingsplaner og videreutvikling som kan påvirke naturforholdene. De skriver videre at området allerede er en del påvirket, og at de opplever det som en riktig og høyst betimelig avveining mellom lokal utvikling for bofaste på den ene siden, og områdets unike naturverdier, ikoniske verdi for nasjonal markedsføring, bærekraftig forvaltning og reiseliv.

Nordland fylkes fiskarlag presiserer at området etter deres oppfatning er viktig i forhold til fiskeriene. Området omfatter viktig oppvekst- og beiteområde for torsk, sei og hyse. Det omfatter også flere viktige områder for fiske med både aktive og passive redskaper etter torsk,

sei, uer, kveite, steinbit og breiflabb. Rett nord for selve Saltstraumen omfatter det foreslåtte verneområdet også et viktig rekefelt. Alle disse områdene er kartfestet og beskrevet på Fiskeridirektoratets kartsider

Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset peker på at Saltstraumen har stor betydning som rekreasjonsområde, reiselivsmål, sportsfiske, dykking m.m.

Næringsvirksomhet er også knyttet til dette. Vernet må ikke være til hinder for slike aktiviteter eller hindre næringsvirksomhet. De peker også på at vernet ikke må frata lokalbefolkningen eierskap, tilhørighet og tradisjon.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder bruk av området

Fylkesmannen ser at lokalbefolkningen har en utstrakt bruk av det foreslåtte området, gjennom ulike former for friluftsliv og rekreasjon, ulike pedagogiske opplegg, næringsvirksomhet m.m. Dette burde vært belyst bedre i høringsdokumentet, og fylkesmannen har skrevet om dette innledningsvis i denne tilrådingen.

Vernet skal først og fremst være et vern mot mer eller mindre permanente inngrep på sjøbunnen. Tradisjonell bruk av området og fjæra er ikke tenkt regulert, og dette er beskrevet i avsnittene som omtaler verneforskriften.

Kulturminner

Tromsø museum forteller at det er et kjent automatisk fredet marint kulturminne i planområdet, vraket av D/S Heros. Dette er en svensk malmbåt som kom fra Finneid fullastet med kobberkis fra Sulitjelma gruve og forliste ved Rundholmen i Saltstraumen i 1905. Det er viktig å sikre verdien til dette kulturminnet i forbindelse med vernet av Saltstraumen.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder kulturminner

Tromsø museum er forvaltningsmyndighet for kulturminner under vann, og Fylkesmannen anser de som ansvarlig for eventuelle tiltak som må gjøres. I tillegg må forvaltningsmyndigheten for et eventuelt marint verneområde vurdere saken og eventuelt gjøre en behandling etter verneforskriften. Fylkesmannen anbefaler at dette tas opp i en eventuell forvaltningsplan.

Verneverdier og verneformål

SABIMA mener området er biologisk og naturmessig både representativt og i særklasse. Strømhastigheten gjennom selve sundet, sammen med varierende grad av strøm ellers i området, er dette blant de viktigste områdene i Norge med potensial for en særlig bred og rik flora og fauna på hardbunn. I tillegg kommer fugleliv og vandrende fisk (som sild), som i lange perioder passerer gjennom fra vinteropphold i fjordene og havet utenfor. Elisabeth Nilsen reagerer på målsetningen å beholde verneverdiene i mest mulig «urørt» tilstand, når Saltstraumen er et titusenårig kulturområde som har fått sin egenart gjennom samspillet mellom naturverdier og naturressurser og befolkningens bruk. Bodø kommune er enig i at Saltstraumen har unike natur- og landskapsverdier i et internasjonalt perspektiv og som også har verdens sterkeste tidevannsstrøm. Målsetningen om å ivareta dette området anses som en samfunnsoppgave som også Bodø kommune ønsker å bidra til. Bodø kommune viser også til at målsetningen for kommunedelplan for Saltstraumen inneholder samme intensjon.

Asbjørn Ivar Elde peker på at forvaltningsplanen skal relateres til verneformålet, og synes § 1 (formålet) er noe mangelfullt beskrevet, spesielt med tanke på kulturelle verdier. Hva er

verneverdiene som ikke skal forringes? Den maritime delen av området er det vesentlige aspekt også som kulturminne for området.

Asbjørn Ivar Elde mener § 1, andre avsnitt, bør endres fra en faktadel til en beskrivende del som understøtter formålet. Han mener at siste setning om at verneformålet knytter seg til sjøbunnen kun får mening hvis forskriften også innfører krav til hensynsoner, jf. pbl § 11-8.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder verneverdier og verneformål

Det er en overordnet målsetting å bevare verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i de aller fleste verneområder. Saltstraumen har en lang kulturhistorie der også det maritime spiller en viktig del, men samtidig vil Fylkesmannen ikke si at det er menneskelig påvirkning, men de naturgitte forhold som er årsaken til Saltstraumens utforming og bunnliv. Ved å bevare havbunnen mest mulig uberørt vil de naturgitte forholdene for strømmen forbli som de er. Fylkesmannen ser også at det er en betydelig menneskepåvirkning i fjæresonen, og at dette er en viktig del av helheten.

Verneform

Fiskeridirektoratet region Nordland peker på at marine verneområder erstatter de gamle vernekategoriene naturreservat, nasjonalpark og landskapsvernområde. I naturreservat og nasjonalpark har bestemmelsene normalt vært så strenge at det ikke har vært åpning for akvakultur. I landskapsvernområder har det vært åpning for akvakultur gjennom spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder verneform

Vernekategorien marint vern er en ny vernekategori i tillegg til nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Her er det ikke en eksisterende praksis når det gjelder oppdrett. Fylkesmannen mener rent prinsipielt at oppdrett bør holdes utenfor verneområdet, og dette er omtalt i et eget avsnitt under verneforskriften.

Areal og avgrensning

Generelt

Tverlandet kommuneutvalg mener størrelsen på arealet må vurderes. Kapstø Vel mener omfanget av verneområdet må begrenses. Frank Madsen og Tuv velforening mener at arealet til verneområdet er for stort. Også Bodø kommune mener omfanget av verneplanforslaget er stort, men kommunen ser ikke at det er faglige grunner til å foreslå endringer av verneplangrensen. Også på Folkemøtet på Saltstraumen ble det spilt inn at omfanget av verneplanen er for stort, og det ble stilt spørsmål ved om det er nødvendig at alle områdene utenfor selve Saltstraumen tas med og om grensen er satt for tilfeldig. Det ble også stilt flere spørsmål om hvorfor verneområdet strekker seg helt opp til flomålet. Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset mener det er unødvendig at vernegrense skal gå til middel høyvann. Tidevannsonen og de grunne havområdene oppfattes ikke å være så spesielle at vern er nødvendig.

Dybde

Tuv velforening og Tverlandet kommuneutvalg mener at strandsonen ikke bør inngå i vernet. FAU ved Saltstraumen skole, Kapstø Vel og Tverlandet kommuneutvalg mener vernegrensa bør flyttes til laveste lavvann, og videre mener Frank Madsen, Ingrid E. Moland, Kjell Hansen, Oddvar Bikset, Sissel og Ivar Wiik og Tuv velforening at grensen bør gå på 10 meters dyp. Sissel og Ivar Wiik mener en justering av grensa ned til 10 meters dyp vil bli

positivt oppfattet av lokalbefolkningen og bidra positivt til folks forståelse av vernet. Også på Folkemøtet på Saltstraumen ble det pekt på at de fleste konfliktene ville vært fjernet hvis grensa hadde vært strukket ned til 10 meters dyp, siden det er mye eksisterende og planlagt aktivitet i denne sonen. Det var et ønske om at konsekvensene ved å flytte vernegrensa ut til 5 meters- og 10 meters dyp vurderes i forkant av et eventuelt vern. Gulldis og Steinar Ellingsen mener at grensa bør gå på 10 meters dyp om ikke Seivågen tas ut av området, noe som vil ivareta alle aktiviteter i fjæra.

Delområde Godøy

Kjell Ove Andersen ønsker at Godøyområdet tas ut så fremtidige generasjoner er sikret muligheter for småbåthavn. Steinar Høiskar mener det er marginale vannmengder som passerer gjennom Godøystrømmen sammenlignet med Saltstraumen og Sunnanstrømmen. Det er ikke registrert noe omfang av sjøanemoner, koraller m.m. i området, derfor foreslås området fra Godøybrygga i vest til innløpet av Godøystraumen i øst lagt under dimensjon A (dimensjon A er beskrevet i avsnittet *Restriksjonsnivå*). Han mener tidevannsbeltet i dimensjon A kan forvaltes av spesielle bestemmelser i kommunedelplanen. Godøy velforening og Referansegruppen ønsker at et lite område rundt Gøybrygga og østover tas ut av verneområdet. På dette området tenkes det i framtiden bl.a. felles flytebrygge og båtutsett. Stig Skålbones ønsker å bygge opp en gammel brygge og et åttringnaust i gammel stil i Skålbonesfjæra. Prosjektet skal samarbeide med skole, museum, psykisk helse og turistnæringen. Han og Grunneierne Godøystraumen- Skålbones ønsker derfor primært området tatt ut av verneplanen, alternativt et mildere vern i dette området. På Godøy er det også et felles sjøtomtområde. Dette bør tas ut av verneområdet fordi en utbedring av båtutsettet medfører sprenging av berg og påfylling av masse. Det er i tillegg behov for etablering av en felles båttrampe for sikker av- og påstigning på småbåt. Flytebrygger, fortøyninger, båtstø kan også ivaretas av forskrifter i en sone med mildere vern.

Delområde Seivågen

Gulldis og Steinar Ellingsen, Kjell Ove Andersen og Referansegruppen ønsker at Seivågen tas ut av verneplanen da det er mange eksisterende og planlagte naust, båtstøer, flytebrygger og fortøyninger her. Gulldis og Steinar Ellingsen peker videre på at hensikten med vernet er å bevare Saltstraumen og nærliggende områder med strømrrike forhold. De kan ikke forstå at vern av Seivågen i vesentlig grad vil påvirke forholdene i Saltstraumen. Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS peker i sin uttalelse på at det relativt nylig er vedtatt en reguleringsplan for Skagen, som er viktig for stedets framtid. Skagen gård slutter seg til Bodø kommunes uttalelse om at eksisterende og planlagte utbyggingsområder i Saltstraumen, derav Skagen, bør holdes utenfor vernet.

Sjøområdene

Fiskeridirektoratet region Nordland mener det kan være et alternativ å innskrenke området i øst og vest så langt det er tilrådelig ut fra at verneområdet fortsatt skal henge i hop reint naturvitenskapelig, og så ha strenge bestemmelser i forhold til akvakultur i verneområdet. Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at deler av strandlinjen på vernekart er etter springflo og dermed feil/for høy i forhold til verneforslag. En del tørt land kan på kartet kan se ut som sjø, og dette må tas ut.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder areal og avgrensning

Fylkesmannen ser lokalbefolkningens ønske om å flytte grensa ned til laveste lavvann, fem eller ti meters dyp, og at dette vil føre til at verneplanen ikke berører mange av de private interessene og planene i området. Samtidig har fjæresonen ned til ti meters dyp de områdene

med mest lys og størst produktivitet, og disse områdene har ut i fra et verneperspektiv stor verdi. Dette gjør det vanskelig uten videre å sette grensa på fem eller ti meters dyp.

Grensene i det foreslåtte marine verneområdet er trukket med bakgrunn i sjøkart og strømundersøkelser, og det er ikke meningen at tørt land skal være med. Dette er tatt uti tilrådingen. Grovt beskrevet består området av tre strømmer med varierende styrke, og sjøområdene rundt. Grensen i sjøområdene er i sørvest satt like utenfor terskelen til Sundstraumen og like innenfor terskelen mot Fjellvika. I nord går grensa ut til fjordens dypeste punkt. Her er Saltstraumens påvirkning omfattende også utenfor det foreslåtte området i store deler av tidevannssyklusen. Sammen med vik, bukter, grunnområder med mer utgjør dette et helhetlig strømkosystem med store miljøverdier.

Viker, bukter og grunnområder er leveområder for arter som ikke er tilpasset et liv i sterk strøm, og på samme måte utgjør dypområdene i nord et annet habitat. Også strømmene er av svært forskjellig styrke og dybde, noe som gjør at området totalt sett har svært stor variasjonsbredde. Fylkesmannen mener det er viktig å fange opp helheten i systemet, og tilrår derfor at det ikke gjøres store endringer i de ytre avgrensingene. Fylkesmannen mener imidlertid at de områdene som ser ut som sjø på kartet, men er tørt land i virkeligheten, bør tas ut.

Seivågen ligger helt i utkanten av det foreslåtte marine verneområdet. Det er liten strømpåvirkning her og trolig ikke spesielt store miljøverdier, men samtidig utgjør også Seivågen en del av helheten og variasjonsbredden i området. Seivågen er et lite og avgrenset område, hvor det finnes en rekke båtutsett, båtstøer, flytebrygger mm. Referansegruppa presiserte videre på siste møte at Seivågen er en av få plasser i Saltstraumområdet hvor det kan etableres småbåthavn. På grunn av den store aktiviteten, mange inngrep, muligheten for å lage småbåthavn her og begrenset størrelse, tilrår fylkesmannen at arealet tas ut. Fylkesmannen mener dette er den beste løsningen både for brukere og forvaltning. Om området blir tatt inn igjen i et senere stadium av denne prosessen, må verneforskriften tilpasses det.

Det har også vært et sterkt ønske om å ta ut areal eller justere dybden i området rundt Godøystraumen. Arealet her er imidlertid betydelig større enn det som er i Seivågen, og etter Fylkesmannens syn ligger det mer sentralt i området og fremstår generelt som mindre påvirket enn Seivågen. Et unntak er imidlertid området rundt Godøybrygga hvor det allerede finnes og er behov for en rekke installasjoner samt et etablert kjørespor med steinsetting over fjæra. Fylkesmannen tilrår derfor at et lite areal rundt Godøybrygga tas ut av det foreslåtte verneområdet.

Videre er det vanskelig å definere hva som er sjø og land på et mindre areal på nordøstsiden av Godøystraumen. Tidligere har det trolig vært (bedre) forbindelse med sjøen, men landhevingen har ført til minimal forbindelse og svært liten marin påvirkning nå. På sikt vil denne påvirkningen opphøre helt. Fylkesmannen foreslår derfor at også dette området tas ut av verneplanen.

På bakgrunn av vurderingene som er gjort, tilrår Fylkesmannen at et lite areal rundt Godøybrygga og et areal på nordøstsiden av Godøystraumen tas ut. De øvrige områdene rundt Godøystraumen vurderes som en viktig del av helheten i det foreslåtte verneområde og foreslås tatt med i verneplanen. Med de justeringer som er gjort i forslaget til verneforskrift vedrørende fortøyninger, båtutsett, båtstøer og gjenoppbygging av kulturminner, mener

Fylkesmannen at de øvrige innspillene, herunder ønsket om å gjenreise sjøbrygge og åtringnaust i Skålbunesfjæra, er ivaretatt. Dette er nærmere beskrevet i avsnittene om verneforskriften.

Verneforskrift

Generelt

Bodø- og Omegns Turistforening mener det er viktig at verneforskriften legger til rette for skånsom og bærekraftig bruk av området til rekreasjon og friluftsliv både til lands og til vanns. Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS viser til at vernet ikke skal være strengere enn nødvendig for sikring av verneformålet. Grunneiere Godøystraumen-Skålbones oppfordrer fylkesmannens representanter i samarbeid med lokal referansegruppe å jobbe fram en plan med forskrifter som ikke vanskeliggjør bruk tilknyttet strandlinje og sjø for lokalbefolkning og grunneiere.

Bodø kommune foreslår å endre ordlyden i § 3.3. til «Området er vernet mot ethvert tiltak som vil endre naturmiljøet,». De mener i tillegg at det må presiseres i § 6 at tiltak som "dokumentert" ikke vil endre naturmiljøet, kan tillates. Det innebærer at tiltakshaver må utrede at tiltaket ikke vil medføre skadevirkninger.

Bodø kommune foreslår at § 5, punkt 4 og 5 flyttes til § 4 (direkte unntak i stedet for søknadspliktig).

Fylkesmannens kommentar når det gjelder verneforskriften generelt

Forskriften er utarbeidet fra sentralt hold, og Fylkesmannen har gjort endringer for å prøve å komme innspillene i møte. Dette blir omtalt i de kommende kapitlene. For tiltak hvor det er dokumentert at de ikke påvirker naturmiljøet vil dette reguleres av forskriften. Et tiltak det kan gis tillatelse til og som ikke har noen påvirkning på naturmiljøet, må vurderes i hvert enkelt tilfelle, men det vil generelt være uproblematisk å gi tillatelse til dette. Tiltak som vurderes etter den generelle unntaksparagrafen må vurderes særskilt. Med de nasjonale føringene som ligger, er dette en snever paragraf som først og fremst skal brukes på uforutsette ting, og ikke til å «uthule» verneforskriften. Presedensvirkning vil være en viktig faktor når dette vurderes.

Bodø kommunes ønske om å flytte punkt 4 og 5 i verneforskriftens paragraf 5 til paragraf 4 er omtalt i avsnittet om fortøyninger.

Restriksjonsnivå

Steinar Høiskar foreslår at § 2 gis to dimensjoner: A (områder for oppankring og båt plasser, der vernebestemmelsene gjelder fra 10 meter under laveste lavvann») og B (tilnærmet lik høringsforslaget). Kapstø Vel og Tuv velforening mener verneområdet bør graderes (Tuv velforening foreslår A, B, C-områder) med strengest vern i straumløpet og mildere i områdene rundt. Referansegruppa mener det må innføres brukssoner med mildere vern som omfatter områder i strandsonen der det i dag ligger båtfortøyninger og flytebrygger. Dette er først og fremst Tuv (Koddvåg-Laukeng), Straumøya (Seivåg-Ørnes) og Knaplund søya (Henningsvika i sørvest, rundt rundt hele øya mot vest (Ripnes og Kapstø), mot nord (Knaplund) og videre hele Godøy og t.o.m. høyspentlinje øst for Godøystraumen), Indre Godøy - Godøystraumen-Skålbones-Øyjord. I praksis er dette alle områdene der det er dypt nok i sjøen til at båten flyter også når det er fjæra og der det er farbart (ikke bratt terreng) på landsida. Saltstraumen kommunedelsutvalg mener det må innføres brukssoner (fortøyninger, båtutsett og kaier) som

reguleres gjennom kommunalt planverk der bestemmelser i marin verneplan må vike. Grunneierne Godøystraumen- Skålbones mener at om ikke områdene Godøystraumen/Skålbones, Gøybrygga, felles sjøtomtområde ved Godøy, området ved steinkaia på vestsiden av brua ved Skålbones, «Kjesen» (østsiden av brua ved Skålbones), sjøhus/nausttomter på Skålbones og Øyjord tas ut av verneområdet, må det her være en sone med mildere vern. Flytebrygger, fortøyninger, båtstøer mm må være tillatt her. Bodø kommune påpeker at verneplanforslaget viser et svært stort område, og mener det er grunnlag for å differensiere forvaltningen innenfor delområder i en forvaltningsplan. De anser det som unødvendig å forvalte alle områdene på samme måte, og viser til at straumløpet er det aller viktigste og mest sentrale området i verneplanforslaget.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder restriksjonsnivå

Fylkesmannen mener at med de justeringene og presiseringene som er gjort i verneforskriften, er det ikke nødvendig med differensiert forvaltning innenfor verneområdet.

Vernebestemmelsene har unntak for alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, beiting, laksenetsett, rydding av små båtstøer og etablering av fortøyninger. I tillegg er det gitt dispensasjonsadgang for større tiltak som flytebrygger og tilrettelegging av båtutsett som krever maskinell tilrettelegging, sprengningsarbeid eller støyping. Dessuten er områdene med de største brukerkonfliktene enten tatt ut av verneplanen (Seivågen og et område ved Godøybrygga) eller det er gitt dispensasjonsåpning for oppgradering av kai (Ripnes) eller etablering av småbåthavn og bølgedemper (Laukeng, Tuv og Ripnes).

Ferdsel

Saltstraumen barnehage og Saltstraumen skole håper at marint vern ikke blir til hinder for barnehagens aktiviteter og opplevelser i fjæra. Sissel og Ivar Wiik mener paragraf 2 og 3.1 i forslag til verneforskrift kan tolkes slik at normal ferdsel i fjæra er forbudt. FAU ved Saltstraumen skole mener gjeldende forslag til verneforskrift vil gi restriksjoner på normal ferdsel i fjæra. De og Frank Madsen, Godøy velforening, Kapstø Vel, Referansegruppen og Tuv velforening mener normal bruk av strandsonen må kunne fortsette. Det må være lov å lande med båt, ha dyr på beite, bålbrekking, lek o.l. Også på Folkemøtet på Saltstraumen var det bekymring for om ei forskrift vil hindre vanlig ferdsel, utsett av båt eller ferdsel av husdyr da all slik aktivitet vil kunne skade skjell og tang i fjæresonen.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones, Helge Jakobsen og Wenche Antonsen, Referansegruppen og Tverlandet kommuneutvalg mener det bør være fri ferdsel i fjæra. Saltstraumen dykkecamp forutsetter at det lokale dykkermiljøet kan fortsette med dykking også etter vernet, og at dykkernes ferdsel gjennom strandsonen ned i vannet kan tillates på lik linje som vandring i en nasjonalpark. Under vann påvirker dykkerne mindre enn en som vandrer i fjellene, da man ligger i vannmassene over botnen. Sett i lys av Saltstraumens betydning som reiselivs- og friluftsområde ber Nordland fylkeskommune om at tilrettelegging for friluftsliv og reiseliv og fortsatt bruk av området til disse aktiviteter hensyntas. Bodø kommune og Saltstraumen kommunedelsutvalg understreker at tradisjonell bruk av fjæra/strandområdet må være tillatt. Bodø kommune foreslår at verneforskriftens § 4 suppleres med punktene «Fiske med stang fra land, bålbrekking i fjæra, ikke-kommersiell sanking av drivved, undervisning i fjæra som beskrevet i uttalelsene fra skole og barnehage, vanlige fritidsaktiviteter» og «Det er tillatt med tilrettelegging for friluftsliv som vist i kommunedelplan for Saltstraumen».

Fylkesmannens kommentar når det gjelder ferdsel

Det har ikke vært noen intensjon om å hindre tradisjonell ferdsel i og bruk av fjæra, og heller ikke forskriftsforslaget som ble sendt på høring har noe forbud mot dette. For å unngå misforståelser er dette utdypet ytterligere i verneforskriften som tilrås, ved at det tas inn ett nytt punkt i paragraf 4: «Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping». Forhold som går på fortøyning, båtstøer og båtutsett, samt flytebrygger o.l. er omtalt i egne kapitler.

Kjøring i fjæra

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones, Godøy velforening, Referansegruppen og Turid Bardo og Ulf Camitz mener at forskriften må ta inn et punkt som tillater bruk av kjørevei over sanden fra fjæra til Nerholmen og brygga. Nerholmen er dyrka mark og har i flere tiår vært drevet med traktor. Turid Bardo og Ulf Camitz foreslår at denne åpningen skal gjelde for grunneierne på Gnr/Bnr 75/4 og 75/11, samt eierne av brygga. Grunneierne Godøystraumen-Skålbones peker på at det er viktig at de får beholde eksisterende steinsetting på det smaleste mellom land og Nerholmen for å hindre utvasking av sand.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones mener kjøring over fast fjære på eiendom 74/2 og 74/6 for grunneiere/brukere for utsetting og opptak av båt må tillates. De viser til at hjulsporene blir borte ved første flo.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder kjøring i fjæra

Når det gjelder kjøring over fjæra/etablert kjøretrase til Nerholmen, er dette løst ved at arealet tilrås tatt ut av verneplanen. Generelt er det ikke noe forbud mot motorisert ferdsel i forslaget til verneforskrift som ble sendt på høring, noe som vil si at dette reguleres av Lov om motorferdsel i utmark som forvaltes av Bodø kommune. Fylkesmannen tilrår ikke at det blir gjort endringer på dette.

Fortøyninger, båtutsett og båtstøer

Tverlandet kommuneutvalg mener man må ha løsninger for private oppankringer og adkomst med egen båt. FAU ved Saltstraumen skole og Tuv velforening ønsker at § 4 skal åpne for fremtidige fortøyninger beregnet på småbåter. Turid Bardo og Ulf Camitz mener det bør tas inn et punkt i verneforskriftens § 4 om opprettelse av nye båtstøer, båtutsett og båtsteder til bruk for grunneiere i privat øyemed. Frank Madsen mener det må være mulig å etablere fortøyninger. Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS mener mindre tiltak som oppankring av båter og lignende som ikke er i strid med verneformålet fortsatt bør kunne tillates.

Godøy velforening og Referansegruppa mener det må være et mildere vern i områder som brukes til fortøyning, og at det må gjøres unntak i forskriften for utlegging av nye fortøyninger og bølgedempere til privat bruk. Referansegruppa mener dette er tiltak som medfører små, reversible inngrep på bunnen og som ikke påvirker verneverdiene. Tiltakshaver må forholde seg til plan- og bygningsloven i slike saker. De har også vektlagt at bølgedempere gir lengre båtsesong og tryggere fortøyningsforhold. På befaring på Godøystraumen ble det pekt på at fjordområdet på begge sider av Godøystraumen er de eneste stedene i området som er skjermet nok for fortøyning av småbåter.

Elisabeth Nilsen mener lokalbefolkningen må sikres regulerte brukssoner med mulighet for båtutsett der også bærekraftig framtidig bruk av fastboende og for reiselivet blir sikret. Dette gjøres best gjennom kommunale planprosesser, der også verneinteressene tas hensyn til. Også Referansegruppen mener det må være brukssoner med mildere vern i områder som brukes til

fortøyning (*slike mulige løsninger er skissert i «Oppsummering av innspill til oppstartsmelding» fra FM/FD i 2009/10 under pkt. 1.1*). Grunneierne Godøystraumen-Skålbonen mener at om ikke et område ved Godøystraumen tas ut, må bruk og vedlikehold av eksisterende båtstøer og båtutsett, utnyttning av området til båtfortøyning (dragtau eller frittstående, pluss at det i tillegg med fordel kan settes krav til materialer i bunn. Fordeling og bruk styres av grunneierne), utsett av flytebrygger med nødvendig bølgedemper (sommerbruk) etter søknad til Bodø kommune må være tillatt. Forankring i bunn som fortøyning og i fast berg må om nødvendig være tillatt. Jan H. Knaplund minner som sitt innspill til oppstartsmeldingen til marint vern i 2009, der naust, båtutsett og fortøyningsplasser tas opp.

Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset ønsker at verneforskriften skal åpne for vedlikehold av båtstøer, fortøyninger og installasjoner i tidevannssonen og i sjøen. På Folkemøtet på Saltstraumen kom det fram at forslag til verneforskrift var uklart, noe som gir usikkerhet angående hva som er tillatt og ikke tillatt. Et eksempel er vedlikehold av eksisterende tekniske installasjoner som brygger og fortøyninger. Godøy velforening og Referansegruppa peker på at vedlikehold av alt nåværende fortøyninger og båtstøer er ivaretatt i utkast til forskrift. Kapstø Vel mener eksisterende båtstøer og fortøyninger må kunne opprettholdes, samt at det i tillegg må det være mulig for grunneierne å etablere nye. Dette må unntas direkte i § 4, eventuelt gjennom et kvotesystem. Helge Jakobsen og Wenche Antonsen har en båtstø og to fortøyninger som de ønsker å kunne vedlikeholde uten å søke dispensasjon. De ønsker også å kunne etablere nye uten dispensasjonssøknad.

Referansegruppa mener at oppankring for båter som «venter på strømmen» (lokalt uttrykk som betyr tida båtene må ligge og vente på at det skal være så lite strøm at de risikofritt kan passere) fortsatt må tillates. Vanlige ankerplasser er vist i sjøkart. Bodø kommune ber om en spesifisering av § 4 pkt. 5 om hvor og hvordan oppankring er tillatt.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder fortøyninger, båtutsett og båtstøer

Fylkesmannen har forståelse for at den tradisjonelle bruken av lette trebåter er avløst av litt tyngre småbåter i plast med fastmontert motor. Det gjør at behovene for tilrettelegging i form av fortøyninger, båtstø, båtutsett, ombordstigningsramper og flytebrygger er endret. Fortøyningsanordninger for båter består gjerne av et feste i bunnen (stein eller ei støpt blokk), tau opp til ei blåse og et dragtau mot land. Dette vurderes som et relativt midlertidig tiltak da det kan fjernes, og i mange tilfeller tas de opp for vinteren. Fylkesmannen vurderer dette som et tiltak som har liten påvirkning på bunnen, og foreslår derfor at fortøyninger tillates gjennom paragraf 4 i verneforskriften. På samme måte vurderes båtstøer og båtutsett hvor inngrepet er så lite at det ikke kreves bruk av gravemaskin, sprenging eller støyning som så uproblematiske at fylkesmannen foreslår en direkte åpning for dette.

Det har kommet innspill på at det ikke er uvanlig med bruk av bilmotorer eller lignende som anker på fastfortøyninger. På grunn av fare for forurensing tilrår fylkesmannen at fortøyningsmidlet i enden av fastfortøyninger skal være av stein eller annet materiale som ikke forurenser.

Laksenot

Jan H. Knaplund minner om sitt innspill til oppstartsmeldingen til marint vern i 2009 vedrørende tinglyste rettigheter til laksenotsett langs nordsiden av Knapplundsøya, samt naust, båtutsett og fortøyningsplasser.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder laksenot

Vernet medfører ingen endring for laksenotsett. Laksefiske reguleres av lakse- og innlandsfiskeoven, og behandles ikke av verneforskriften. Det er likevel foreslått tatt inn et punkt i paragraf 4 i verneforskriften som omtaler laksenotsett slik at en unngår uklarheter rundt landfeste mm.

Kaier, småbåthavner og flytebrygger

FAU ved Saltstraumen skole og Tuv velforening ønsker at § 4 skal åpne for fremtidige, mindre flytebrygger beregnet på småbåter. Turid Bardo og Ulf Camitz mener det kan være behov for at en felles flyterampe for grunneierne på Gøya, og at det må være en dispensasjonsadgang i verneforskriften for tiltaket. Frank Madsen mener det må være mulig å etablere flytebrygger. Skagen gård v/ Hille Melby Arkitekter AS mener mindre tiltak som fortøyning av flytebrygger og lignende som ikke er i strid med verneformålet fortsatt bør kunne tillates. De ber om at den regulerte flytebryggen må kunne realiseres enten gjennom unntak fra verneplanens forskrifter eller ved at det åpnes for dispensasjon.

Godøy velforening og Referansegruppa mener det må gjøres unntak i forskriften for utlegging av nye flytebrygger til privat bruk. Referansegruppa mener dette er tiltak som medfører små, reversible inngrep på bunnen og som ikke påvirker verneverdiene. Tiltakshaver må forholde seg til plan- og bygningsloven i slike saker. De har også vektlagt at flytebrygger gir bedre sikkerhet for å komme seg til og fra båten. Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset ønsker at verneforskriften skal åpne for vedlikehold av bygninger, brygger og kaier i tidevannsonen og i sjøen. Godøy velforening og Referansegruppa peker på at vedlikehold av alt nåværende fortøyninger, båtstøer og flytebrygger er ivaretatt i utkast til forskrift.

Elisabeth Nilsen mener lokalbefolkningen må sikres regulerte brukssoner med mulighet for kai og flytebrygger, der også bærekraftig framtidig bruk av fastboende og for reiselivet blir sikret. Det må sikres regulerte båtplasser både på Straumøya, på Tuv, i Ripnes og i Godøy i tilknytning til Gøybrygga. Dette gjøres best gjennom kommunale planprosesser, der også verneinteressene tas hensyn til.

Bodø kommune mener verneforskriftens § 4 må suppleres med et punkt som tillater restaurering/gjenoppbygging av kaia på Ripnes som vedtatt i kommunedelplanen. Grunneierne Godøystraumen- Skålbones mener steinkaia på vestsiden av brua over Godøystraumen må tas ut, eventuelt kunne utbedres. Ved «Kjesen» på østsiden må det kunne legges til rette for sikker påstigning gjennom ei trapp med rampe, eventuelt en liten flyterampe.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at et vern må ta hensyn til bruk av Gøybrygga. Dette inkluderer opparbeiding av båttopptrekk i vika rett sør for brygga, kai på nordsiden forankret i berget under brygga (eneste muligheten for å legge båt til brygga, og gammelbrygga hadde utbygg og kai mot nord), bølgedemper og flytebrygge utfra brygga og muligheter for oppankring av fartøy.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder kaier, småbåthavner og flytebrygger

Flytebrygger vurderes som et midlertidig tiltak som kan fjernes, men samtidig er det betydelig større tiltak enn ei enkel båtfortøyning. Derfor tilrår fylkesmannen at det i forskriften åpnes for å kunne gi dispensasjon til utlegging av mindre flytebrygger etter søknad. For allerede etablerte flytebryggeutsett, vil det ikke være nødvendig å søke om dispensasjon fra verneforskriften, med mindre flytebryggen senere ønskes utvidet. Hva som regnes som

«mindre» flytebrygger, er private flytebrygger med plass til noen få båter, ikke større, kommersielle flytebrygger/småbåthavner. På det avsluttende møtet med referansegruppa ble det pekt på at det dessuten var svært få områder hvor det er mulig å anlegge større flytebrygger. Dette vil utdypes i en kommende forvaltningsplan. Tiltak for å bedre adkomsten til flytebrygger (påler, trapp etc.) som ligger over flomålet vil ikke berøre et eventuelt vern.

Fylkesmannen tilrår videre at det etter søknad kun kan gis tillatelse til større flytebryggeanlegg (småbåthavn) med plass til flere båter ved Laukeng, Tuv og Ripnes, noe som er i tråd med kommunedelplanen for Saltstraumen. Kommunedelplanen har også vurdert at Ripneskaia er eneste mulige kailøsning for større hurtigbåter i Saltstraumområdet. Det vurderes som viktig for det turistbaserte næringslivet rundt Saltstraumen at kaien i fremtiden kan restaureres eller erstattes med ny betongkai, noe som også ble påpekt i møtet med Referansegruppa. Fylkesmannen tilrår derfor at det åpnes for å gi dispensasjon til å oppgradere eller erstatte Ripneskaia med ei ny, moderne kai i fremtiden. Dette er også omtalt i kapittel om kommuneplaner og randsoneforvaltning.

Dersom dette punktet vurderes som uforenelig med et marint vern og blir tatt ut av verneforskriften på et seinere tidspunkt i prosessen, bør det vurderes å ta ut kaia fra verneområdet for å imøtekomme dette behovet. Vi anbefaler imidlertid ikke denne løsningen da en tar ut et område som ligger nært den sterkeste strømmen.

Den gamle steinkaia på vestsiden av Godøystrømmen ønskes bygd opp. Etter det Fylkesmannen kjenner til er dette et kulturminne, og etter forslag til verneforskrifts paragraf 5, punkt 12 kan det gis dispensasjon til restaurering/gjenoppbygging av kulturminner. Vi anser gjenoppbygging av denne steinkaia som lite kontroversiell.

Nybygging, kloakkutslipp og lignende

Tverlandet kommuneutvalg mener det bør gis unntak slik at vernet ikke kommer i konflikt med nybygging i området. Bodø kommune og Saltstraumen kommunedelsutvalg understreker at marin verneplan må ikke bli til hinder for ny boligbygging og næringsutvikling i området, herunder også etablering av nye avløpsanlegg. Dette ble også tatt opp på Folkemøtet på Saltstraumen. Steinar Høiskar ønsker at det under § 4 tilføyes et nytt punkt: Kommunalt godkjent privat/kommunalt kloakkutslipp. Godøy velforening, Helge Jakobsen og Wenche Antonsen, Kapstø Vel, Referansegruppen og Tuv velforening mener § 4 må suppleres med et punkt som sier at fremtidig utvikling og boligbygging med hensyn på utføring av spillvann fra kloakkanlegg er tillatt. Også FAU ved Saltstraumen skole, Frank Madsen, Turid Bardo og Ulf Camitz mener vernet ikke må være til hinder for utslipp av spillvann fra kloakkanlegg. Turid Bardo og Ulf Camitz mener at slike anlegg er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, slik at kommunen til enhver tid vil foreta vurderinger av hvilket anlegg som er forsvarlig og lovlig, også ut fra et miljømessig perspektiv med hensyn til vern. Det bør være unødvendig å måtte søke dispensasjon fra verneforskriften i tillegg til plan og bygningsloven for slike tiltak. Referansegruppa ønsker at mulig nye hovedkloakker i områder med spredt boligbygging tillates.

Rambøll har utarbeidet en overordnet vann- og avløpsplan i forbindelse med reguleringsplan for boligfelt på Saltstraumen. Før utførelse skal den detaljeres og godkjennes av Bodø kommune. Det foreslås å legge en ny trase for spill- og overvann ned til sjøen. Spillvannet skal via en slamavskiller før utslipp til Saltstraumen. Slamavskiller er dimensjonert for ca. 20 boenheter og kun for felt B14. Eks. felt nord for B14 kan også tilkobles fremtidig

slamavskiller hvis det ikke foreligger separat slamavskiller for dette feltet i dag. Dimensjon på slamavskiller og øvrige VA-ledninger fastsettes i detaljeringsfasen.

Overvannsledning legges i samme trase som spillvannsledningen, alternativt kan overvann føres til bekken nord for B14.

Bodø kommune viser generelt til at planlagt boligbygging i Saltstraumen må kunne gjennomføres for å sikre videre bosetting og utvikling av kommunedelen. Dette gjelder også for gjennomføring av vedtatte reguleringsplaner innenfor området. Det er fire store slamlegg i området. Kapasiteten er tilpasset omfanget av regulerte boligområder. Det er ikke noe anlegg for boligområdet som er avsatt i KDP Saltstraumen ved Coop-butikken på Straumøya.

Grunneierne Godøystraumen- Skålbones peker på at vernet i seg selv må ikke kunne brukes som argument for å nekte bygging på land (hus, naust, fritidsbolig).

Fylkesmannens kommentar når det gjelder nybygging, kloakkutslipp og lignende

Det har ikke vært noe ønske å legge begrensninger for boligbygging og stedsutvikling på land i området rundt Saltstraumen i forbindelse med marin verneplan. Det vil ikke bli satt spesifikke utslippsregler for avløpsanlegg i verneområdet, da de ekstremt strømrrike områdene vil påvirkes minimalt av utslippene. Tilgang til drift og vedlikehold av eksisterende kloakkanlegg er ivaretatt i verneforskriftens unntaksparagraf § 4, punkt 8. Verneforskriftens § 5, punkt 2, åpner for at det ved søknad kan gis dispensasjon til legging av nye kabler og rørledninger (vann og avløp) i utvalgte korridorer med skånsomme metoder. Bakgrunnen for at dette ikke er et direkte unntak fra vernebestemmelsene er at forvaltningsmyndigheten skal kunne være med å påvirke valg av traseer slik at de fysiske inngrepene blir mest mulig skånsom i forhold til verneverdier.

Når det gjelder det konkrete kloakkanlegget som er planlagt, ser det ut som det utslippsmessig er greit, men det er kommunen som er endelig myndighet for å godkjenne anlegget. I forhold til et verneområde, anser fylkesmannen selve rørledningen som det viktigste inngrepet, og mener det er viktig at en i fellesskap finner egnede traseer for dette.

Tidevannskraft

Andritz Hydro Hammerfest ved Harald Johansen undersøker muligheten for å utnytte tidevannsenergien i Sundstraumen til kommersiell energiproduksjon på en bærekraftig måte. Dette vil si kraftproduksjon uten større miljøinngrep, men som samtidig gir mulighet for industrivekst i lokalsamfunnet. Søker må synliggjøre hva «uten større miljøinngrep» er. De ser at Tide Tec tidligere har fått avslag på samme søknad, men ønsker likevel å undersøke muligheten.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder tidevannskraft

Dette er vurdert tidligere da Tide Tec søkte om tillatelse, og det ble gitt avslag. Kraftproduksjon generelt, også tidevannskraft, medfører inngrep gjennom fysiske installasjoner på bunnen, kraftledninger og graving/sprenging. Dette er ikke forenelig med et marint vern. Vi ser ikke at dette skal behandles på en annen måte enn Tide Tecs konsesjonssøknad, og tilrår derfor at det ikke åpnes for dette i verneforskriften.

Veier, sjøkabler og andre fysiske innretninger

Kjell Ove Andersen informerer om at Bodø kommune planlegger å legge en reservekraftlinje til Bodø i sjøen fra Godøya. Bodø kommune ber om at det åpnes for mulig framføring av ny sjøkabel til Bodø sentrum i verneforskriftens § 4. Referansegruppa mener at drift og vedlikehold av sjøkabler/ledningsnett i sjø, samt nødvendige nyetableringer for eksisterende bosetting og videre samfunnsutvikling må tillates.

Statens vegvesen peker på at Fylkesvei 17 går gjennom verneområdet (Godøystraumbua, Saltstraumbua og Sunnanbrua) og Fylkesvei 812 ligger nær verneområdet i to partier (Skålbunes-Godøy og Tuv-Koddvåg). De mener nødvendig drift og vedlikehold av fv. 17 og fv. 812 må tas med i unntakene fra vernebestemmelsene i verneforskriftens § 4.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder veier, sjøkabler og andre fysiske innretninger
I forslaget til verneforskrift som ble sendt på høring var det tatt inn en bestemmelse som åpner for at det kan gis dispensasjon til å legge ny reservekraftlinje til Bodø. Fylkesmannen mener det er viktig at det blir funnet en løsning og at denne reservekraftlinja blir etablert. Samtidig er det behov for å kunne sette krav om hvor linja skal legges, for eksempel for å unngå korallrev eller andre områder som har stor verneverdi, derfor tilrår fylkesmannen at det åpnes gjennom paragraf 5 (som foreslått) og ikke som et direkte unntak.

Fylkesmannen har tatt Statens veivesens høringsinnspill til etterretning, og vi tilrår at det tas inn et punkt om drift og vedlikehold av bruer og veifyllinger på fylkesvei 17 og fylkesvei 812 i verneforskriftens paragraf 4.

Oppdrett

Elisabeth Nilsen, FAU ved Saltstraumen skole, Gulldis og Steinar Ellingsen, Helge Jakobsen og Wenche Antonsen, Godøy velforening, Kapstø Vel, Referansegruppen og Tuv velforening ønsker at verneforskriften skal sikre at det ikke åpnes for oppdrett. Grunneierne Godøystraumen- Skålbones og Saltstraumen kommunedelsutvalg understreker at det ikke må være noen akvakultur innenfor området. SABIMA mener det er viktig med et meget restriktivt syn på akvakultur i omkringliggende områder. Frank Madsen mener at hvis det er noe som kan ødelegge miljøet i Saltstraumen, så er det sportsfiske fra land og fremtidige oppdrettsanlegg, og at dette bør forbyes/begrenses. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadfjord» og Naturvernforbundet i Nordland mener det er viktig at det ikke gis flere konsesjoner for akvakultur/oppdrett i nærområdene til verneområdet da avfall, sykdomssmitte og organisk materiale vil kunne bli ført med strømmene inn i verneområdet. Der kan det sedimentere på bunnen og ødelegge deler av det sårbare plante- og dyrelivet i verneområdet. Alle områdene avsatt til akvakultur i Bodø, Saltdal og Fauske kommuner og som ikke er i drift i dag, må bli tatt ut av kommuneplanene snarest. Referansegruppen mener at vannkvaliteten i det foreslåtte verneområdet må overvåkes dersom akvakulturaktiviteten trappes opp i Skjerstadfjorden. Elisabeth Nilsen sier at lokalbefolkningen er entydig positiv til å ta vare på det unike miljøet i Saltstraumen, og at de er opptatt av at oppdrettsvirksomhet i området må forbyes.

Nordland fylkes fiskarlag mener man bør være varsom med å kreve totalforbud mot virksomhet som ikke nødvendigvis vil komme i konflikt med verneformålet, for eksempel enkelte former for oppdrettsvirksomhet. De mener at aktuelle tiltak og virksomheter heller bør vurderes konkret opp mot vernets formål, eventuelt kunne bli tillatt etter søknad. Fiskeridirektoratet region Nordland registrerer at det legges opp til restriksjoner for akvakultur som er strengere enn tilrådingene fra rådgivende utvalg og ikke harmonerer med vurderingene fra oppstartsmeldingen. De legger til grunn at akvakultur innenfor den nye vernekategorien marine verneområder skal behandles ut fra eventuell effekt på verneverdiene

og verneformålet. Fiskeridirektoratet peker på at det har vært avsatt tre områder til akvakultur i kommunedelplanen for Saltstraumen, men at to av disse er tatt ut av Miljøverndepartementet. Dette ble begrunnet med utredning av marint vern i området, samtidig som det ble presisert at det ikke utelukker framtidig oppdrett i området. Det er verneplanprosessen som skal gi svar på om og i tilfelle hva slags former for akvakultur som kan være forenelig med eventuell vern. Fiskeridirektoratet foreslår at akvakultur inkluderes i de spesifiserte vernebestemmelsene i § 5 i forskriften.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder oppdrett

Fylkesmannen registrerer at det er svært stor lokal motstand mot oppdrett i området. Bodø kommune har avsatt tre områder til akvakulturformål i kommuneplanen. To av disse, Godøyenes og Seivågen, er tatt ut av planen av Miljøverndepartementet i påvente avklaring vedrørende akvakultur i marin verneplan. Den siste lokaliteten ligger i Bunesbukta. Lokaliteten ved Godøyenes er vind- og bølgeeksponert. Den har videre en bakevjestrøm på grunn av Saltstraumen og fjordens topografi, noe som trolig vil føre til tilslamming av området. Lokaliteten ved Seines ligger litt mer beskyttet for sørvesten. Det har tidligere foregått skjelloppdrett i Bunesbukta, men dette har opphørt. Saltstraumen har om lag 2-3000 overvintrende ærfugl, noe som for øvrig området lite hensiktsmessig for skjelloppdrett.

Verneformålet for Saltstraumen marine verneområde knytter seg til sjøbunnen. Både fiskeoppdrett og skjellanlegg har mange og store fortøyninger, spesielt i området rundt Saltstraumen siden sjøen her er preget av mye strøm. Utlegging og spesielt flytting av fortøyingene vil skade verneverdier på sjøbunnen. Videre vil strømmen kunne føre til tilslamming og sedimentering i stille bakevjer, noe som er uheldig sett opp i mot miljøverdier og et eventuelt verneformål.

Fylkesmannen tilrår at forbudet mot akvakulturvirksomhet i verneforskriften beholdes. Akvakulturvirksomhet er etter fylkesmannens syn ikke forenelig med verneformålet for Saltstraumen marine verneområde. Dette ble også understreket av referansegruppa på det avsluttende møtet, der det ble påpekt av oppdrett er ikke forenelig med et eventuelt vern. Om det ikke oppnås enighet rundt dette punktet senere i prosessen, anser fylkesmannen det som en bedre løsning å justere vernegrensen fra utløpet av Seivågen til Hellevika, enn å åpne for dette i verneforskriften.

Fiske

Bodø kommune og Elisabeth Nilsen mener at rovfiske av steinbit må stanses, og at dette kan gjøre gjennom forbud mot dykkernes bruk av harpun. Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset mener harpunfiske av steinbit og eventuelle andre trua arter må forbys, og videre at forbudet mot fiske med levende agnfisk må håndheves bedre. På Folkemøtet på Saltstraumen kom det fram et ønske om en differensiering i fiske der det ble etablert ett forbud mot å ta fisk med harpun (under dykking). Saltstraumen DykkeCamp forteller at det lokale dykkemiljøet har «fredet» steinbiten i Saltstraumen i snart 15 år, og at de anmoder også andre om å begrense uttaket i gytetida om sommeren.

SABIMA mener det må innføres strengere restriksjoner på fritidsfiske i området, især fiske med skadelige og/eller avanserte redskaper og fiske som primært fungerer som «trofe jakt» uten at ressursene utnyttes. Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadvjord» og Naturvernforbundet i Nordland er kritisk til dårlig utnyttelse av ressursene i fritids- og turistfiske. Tap av fiskeredskaper er kilde til forurensning. Regler for fiske og fisketilvirkning i verneområdet må

innføres. Fangst/jakt på steinbit med harpun og bruk av kamera/GPS-kartlegging for fangst av kveite må forbys/begrenses i perioder.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder fiske

Fylkesmannen har forståelse for ønsket om forbud mot harpunering av steinbit i Saltstraumen. Gode bestander av steinbit er positivt for fiske, dykkerturisme og lokalt næringsliv. Fisk er en del av mangfoldet i det foreslåtte verneområdet, men det er lagt opp til at dette skal forvaltes gjennom Havressursloven. Verneforskriften kan derfor ikke legge begrensninger på fiske eller harpunering av steinbit eller kveite. Det er imidlertid åpning i Havressursloven § 16, punkt c, om at Fiskeri- og kystdepartementet kan fastsette forskrift om forbud mot høsting i visse områder, av visse arter eller med visse redskaper. Fylkesmannen vil videresende ønsket om forbud mot harpunering av steinbit til Fiskeri- og kystdepartementet, og anbefaler også at det tas inn et punkt om at det jobbes mot dette i en kommende forvaltningsplan.

Overvåking

Elisabeth Nilsen mener det bør settes i gang et forskningsbasert overvåkningsprogram for å følge utviklingen i artsmangfold og bærekraft, spesielt med hensyn til ulike fiskeslag. Fuglebestandene og innslag av mink og oter som truer ærfugl bør også overvåkes. Reguleringstiltak bør vurderes ved behov.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder overvåking

Det er en naturlig del av forvaltningen å overvåke naturtilstanden til de bunnlevende organismene og dyrelivet i et eventuelt Saltstraumen marine verneområde. Det er lagt opp til at fisk, fugl og pattedyr forvaltes etter de gjeldende særlover, og forvaltning av ærfugl- og andre fuglebestander blir derfor utenfor verneområdeforvaltningens ansvarsområde. Fylkesmannen har likevel forståelse for at ærfugl er et positivt og hyggelig innslag i Saltstraumen, som både lokalbefolkning og tilreisende setter pris på. Det hadde vært positivt for ærfuglen med bestandsregulering av mink i området. Den er jaktbar hele året. Oter er for øvrig fredet mot all jakt, da den har status som sårbar på norsk rødliste for arter (2010).

Skjøtsel og tiltak

Ingrid E. Moland, Kjell Hansen og Oddvar Bikset mener det må bevilges statlige ressurser til rydding av fiskeredskaper på bunnen.

Elisabeth Nilsen mener viktige kulturminner i strandsonen må sikres og restaureres for tradisjonell bruk, og det bør utvikles informasjons- og formidlingsopplegg rettet mot turister og andre besøkende.

Referansegruppa støtter tilrettelegging for rullestolbrukere vest for Ripnesveien i forbindelse med sti langs stranda.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder skjøtsel og tiltak

Referansegruppa har fremhevet viktigheten av at det årlig bevilges midler til opprydding både på land og under vann om dette blir et marint verneområde. Fylkesmannen støtter dette, og peker på at dette er en viktig del av forvaltningen av området. Det må lages et bedre og mer systematisk opplegg for å håndtere avfall som snører, sluker, emballasje og annen søppel slik at det ikke havner i fjæra eller i sjøen. Eksempler på dette er utsetting av søppeldunker og bedre informasjon og bidrag til lokal dykkeklubb/dykkecamp for rydding. Det er naturlig at det gjøres som et samarbeid mellom kommunen og den kommende forvaltningsmyndigheten.

Verneforskriften har dispensasjonsadgang for restaurering og gjenoppbygging av kulturminner. Kulturminner er ikke en del av verneformålet og således ikke en del av verneområdeforvaltningens primære ansvarsområde, men forvaltningsmyndighetene for kulturminner og naturverdier bør kunne samarbeide om blant annet informasjonstiltak. Fylkesmannen er informert om planleggingen av «Sjyveien» tursti tilpasset rullestolbrukere langs stranda fra Knaplundsbukta, via Saltstraumen hotell og Kafe Kjelen, til Jektvika. Et kort stykke, langs veien til Ripnes ved Ekkerbudjen, er det behov for litt utfylling i øvre del av fjæresonen for å kunne realisere turstien. Fylkesmannen vurderer tiltaket som positivt for området som rekreasjonsområde og at tiltaket vil ha liten betydning for verneverdiene. Vi mener det bør gis dispensasjon fra verneforskriften dersom tiltaket får tillatelse av kommune og grunneier. Ettersom tiltaket er et relativt lite engangstilfelle vurderer vi at det ikke er hensiktsmessig å ta det med som spesifisert unntak i verneforskriften, men vil behandle saken etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriftens § 6 når søknad foreligger. Med mindre stien viser seg å ha negative konsekvenser for verneverdiene, mener vi den kommende forvaltningsmyndigheten bør finne en løsning som gjør at dette kan realiseres.

6.2.3 Annet

Erstatning

På Folkemøtet på Saltstraumen ble det spurt om reglene for erstatning som følge av vernet.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder erstatning

Etter naturmangfoldloven paragraf 50 har eier eller rettighetshaver som helt eller delvis får vernet sin eiendom rett til erstatning for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. For bruk som trenger tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det er foretatt kunngjøring av verneforslaget, det vil si før 27.08.09 i dette tilfellet. Når disse vilkårene er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i ekspropriasjonerstatningslova.

Eier/rettighetshaver har frist for å framsette krav om erstatning innen fire måneder fra vernevedtaket. Etter naturmangfoldlovens paragraf 51 skal staten gi tilbud om erstatning senest ett år etter vernevedtaket. Miljøverndepartementet kan forlenge fristen og kan også gi oppfriskning for oversittelse av fristen. Bestemmelser i tvisteloven om oppfriskning gjelder så langt de passer. Blir tilbudet ikke akseptert, kan eier eller rettighetshaver senest seks måneder etter at det ble gitt, sette fram krav for fylkesmannen om at staten begjærer rettslig skjønn for tingretten til fastsetting av erstatning.

Skjønnen holdes etter reglene i skjønnsprosessloven og naturmangfoldloven paragraf 51. Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i annet ledd etter reglene i tvisteloven. For saksomkostninger ved underskjønn gjelder skjønnsprosessloven paragraf 42. Ved overskjønn begjært av staten skal staten dekke grunneierens nødvendige omkostninger. Ved overskjønn begjært av grunneieren får reglene i tvisteloven kapittel 20 anvendelse.

Forvaltning og rådgivende utvalg/referansegruppe

Nordland fylkeskommune anbefaler at forvaltningsmyndigheten legges lokalt, samt at det opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av området. Bodø kommune anbefaler at forvaltningsmyndighet legges til regionalt nivå som Fylkesmannen i Nordland eller Midtre Nordland nasjonalparkstyre. Også de mener det bør opprettes et lokalt kontaktutvalg som deltar i utarbeidelsen av forvaltningsplanen og som gir råd til praktiseringen av vernet.

Kommunen må være representert i utvalget. Kapstø Vel mener at lokalbefolkningen/dagens referansegruppe må tas med i den videre prosessen. Også Helge Jakobsen og Wenche Antonsen peker på at det er viktig med representanter fra Saltstraumen i prosessen videre.

Tromsø museum peker på at de etter kulturminnelovens § 14 er forvaltningsmyndighet for kulturminner under vann i Nord-Norge.

Nordland fylkes fiskarlag konstaterer at det i verneplanen er lagt opp til at fiskeriene innenfor det aktuelle verneområdet skal forvaltes av fiskerimyndighetene, i samsvar med havressurslovens bestemmelser. Fylkesfiskarlaget mener også dette er mest hensiktsmessig, bl.a. fordi den nye havressursloven nettopp er utformet for å ta slike hensyn. Også Fiskeridirektoratet region Nordland mener det er bra at det legges opp til at fiske og fangst skal reguleres av Fiskeridirektoratets lovverk.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder forvaltning og rådgivende utvalg/referansegruppe
Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal være forvaltningsmyndighet for et eventuelt Saltstraumen marine verneområde. Forvaltningsmyndigheten må vurdere behovet for opprettelse av et rådgivende utvalg, jf. verneforskriftens paragraf 10. Fylkesmannen anbefaler at rådgivende utvalg bør opprettes dersom det er ønske om det. Det vil da være naturlig å ta utgangspunkt i referansegruppen, men også supplere denne for å få en bredere sammensetning.

En del forhold forvaltes ikke gjennom verneforskriften, for eksempel vilt, fisk og kulturminner. De forvaltes gjennom særlovverket og av de myndigheter som til enhver tid forvalter det.

Forvaltningsplan

Elisabeth Nilsen mener forvaltningsplanen må vise inndelinger mellom verne- og brukssoner og opplegg for variert forvaltning av områdene. Bodø kommune mener forvaltningsplanen må vise soneinndeling og differensiering av forvaltningen av verneområdet. De mener det bør være strengest forvaltning i straumløpet og at forvaltningen kan være mindre streng i andre deler av planområdet. Kommunen mener også at forvaltningsplanen bør se på om det er mulig å gi føringer for ferdsel i området som skal sikre fuglelivet mot forstyrrelser.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder forvaltningsplan

Fylkesmannen mener at med de justeringene og presiseringene som er gjort i verneforskriften, så er det ikke nødvendig med differensiert forvaltning innenfor verneområdet.

Vernebestemmelsene har unntak for alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, undervisning, laksenotsett, rydding av små båtstøer og fortøyning av båter. I tillegg tilrås det at det gis dispensasjonsadgang for større tiltak som flytebrygger og tilrettelegging av båtutsett som krever maskinell tilrettelegging eller sprengningsarbeid. Dessuten er områdene med de største brukerkonfliktene enten tatt ut av verneplanen (Seivågen og et lite område ved Godøybrygga) eller det er gjort tilpasninger i forslaget til verneforskrift (dispensasjonsåpning for oppgradering av kai ved Ripnes og etablering av småbåthavn og bølgedemper ved Tuv, Ripnes og Godøy).

Fylkesmannen synes det er et godt innspill fra kommunen om sikring av fuglelivet mot forstyrrelser. Fuglelivet reguleres imidlertid av viltloven, og ikke eventuelle vernebestemmelser for Saltstraumen marine verneområde. Vernet kan derfor ikke legge begrensninger på ferdsel med formål å begrense forstyrrelse av fuglelivet.

Kommuneplan og randsoneforvaltning

Elisabeth Nilsen mener kommune(del)planer må regulere hvilke områder som spesielt kan tilrettelegges for sjørettede anlegg (båthavner, kai og båtutsett) uten at vitale verneinteresser blir truet. Helge Jakobsen og Wenche Antonsen peker på at de har vært med på en lang prosess sammen med kommunen, og utarbeidet kommunedelplan for Saltstraumen. Denne må godkjennes og være veiledende for forskriftene til en marin verneplan. Her under er punkter om flytebrygge, kaianlegg og båtutsett veldig viktige. Referansegruppa mener også at kommunedelplanen fra 2012 må vedtas endelig slik den foreligger, uavhengig av verneprosessen. Denne planen har det vært jobbet med i mange år og den regulerer bl.a. Saltstraumen Fiskecamp og Ripnes (kai/flytebrygger), noe som er av stor betydning for Saltstraumenområdet. Videre pekes det på at dette er et rimelig krav sett i forhold til at verneområdet (sjøbunnen) ikke er kartlagt før et eventuelt vern settes i kraft. På Folkemøtet på Saltstraumen ble det stilt spørsmål om kai og båthavn på Laukeng. I kommunedelplanen er det lagt inn bestemmelser der tiltakshaver må dokumentere verdier på havbunnen før tiltak igangsettes (ved fotografering av havbunnen). Dette vil bli veldig dyrt, noe som vil kunne stoppe potensielle tiltakshavere. Staten burde dekke kostnader ved dette og sjekke grunnen i forkant av vernet.

Nordland fylkeskommune forutsetter at en eventuell verneforskrift åpner for den arealbruk og utbygging som Bodø kommune har vedtatt i sine arealplaner for området, herunder kommunedelplan for Saltstraumen. Verneforskriftens bestemmelser og forvaltningsplanen må være tilpasset den utviklingen vedtatte planer legger opp til. Asbjørn Ivar Elde mener vernet innebærer at kommuneplanens arealdel må ta hensyn til verneverdiene i Saltstraumen ved å begrense oppdrettsvirksomhet i Skjerstadjorden og ta stilling til behovet for begrensninger i landsonen i vernet område.

Arbeidsgruppa «En frisk Skjerstadjord» og Naturvernforbundet i Nordland mener verneområdet og de tilstøtende sjø- og landområder må det ses i sammenheng og det totale mangfoldet og de helhetlige verneverdier må ivaretas ved kunnskapsbasert forvaltning. Det er derfor meget viktig og nødvendig med miljøundersøkelser og konsekvensvurderinger for hele området i Skjerstadjorden (nml §§ 8, 10, 12).

Fylkesmannens kommentar når det gjelder kommuneplan og randsoneforvaltning

Innenfor et verneområde legger verneforskriften restriksjoner på mange ulike aktiviteter. I tillegg til verneforskriften vil andre lover og forskrifter gjelde, samt arealplaner og andre kommunale planer.

Kommunedelplanen for Saltstraumen er tatt med i vurderingene når forslag til forskrift er utarbeidet. For å imøtekomme de lokale behovene for kaianlegg er det gitt mulighet for dispensasjonsadgang i verneforskriften § 5 for oppgradering av Ripneskaia (K1 i kommunedelplan), og etablering av småbåtanlegg ved Ripnesbukta (S1/FR1), Laukeng (S2) og Tuv (S4).

Fylkesmannen støtter opp om kommunedelplanens bestemmelse om at søknadspliktige inngrep på sjøbunnen forutsetter vedlagt fotodokumentasjon. I henhold til naturmangfoldloven § 11 skal tiltakshaveren dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets eller skadens karakter. Prisen på å få dette fotografert og dokumentert er bagatellmessig i forhold til kostnadene med for eksempel bygging av brygge.

Verneforskriften skal i følge naturmangfoldloven § 34, siste ledd, ikke være til hinder for å videreføre bærekraftig bruk som bygger opp under verneformålet i et område. Verneforskriften er derfor tilpasset vedtatt kommune- og kommunedelplan så langt det har vært mulig i forhold til verneformål og verneverdier. Unntaket er kommuneplanens akvakulturområder som vi vurderer er i strid med verneformål og verneverdier.

I kommunens arealplan kan det avsettes hensynssoner med tilhørende retningslinjer eller bestemmelser.

På det avsluttende møtet med referansegruppa ble det pekt på at deler i kommuneplanen og kommunens behandling av noen enkeltsaker i Saltstraumen er utsatt til det er avklart om det blir et marint vern og hvilke restriksjoner dette eventuelt medfører. De pekte derfor på at det er viktig at det kommer en avklaring snarlig, og at behandlingen ikke blir utsatt i lengre tid. Fylkesmannen støtter dette.

Alle områder, både vernet og ikke vernet, skal forvaltes etter gjeldende lovverk. I et vernet område gjelder verneforskriften innenfor grensene som er satt, og de har ingen juridisk virkning utenfor. Når saker behandles etter det gjeldende lovverk på utsiden av et verneområde, skal imidlertid virkningen av tiltaket på verneverdiene innenfor et verneområde vurderes og tillegges vekt. Vi forutsetter at dette også gjøres i områdene rundt Saltstraumen.

Oppsyn

Nordland fylkes fiskarlag mener kontroll med utøvelsen av yrkesfisket må tillegges fiskeriforvaltningen, ikke Statens naturoppsyn.

Fylkesmannens kommentar når det gjelder oppsyn

Forhold som reguleres etter havressursloven forvaltes og kontrolleres av fiskeriforvaltningen.

Fylkesmannens tilråding

Avgrensning av området

Fylkesmannen foreslår å endre grensene i nordvest ved å ta ut Seivågen. Videre foreslås det tatt ut to områder ved Godøystraumen: et ved Nerholmen/Godøybrygga på vestsida av Godøystraumen og et område som fylkesmannen har definert som landareal på østsiden av Godøystraumen.

Navnsetting

Fylkesmannen foreslår at området gis navnet «Saltstraumen marine verneområde».

Forskrift

Fylkesmannen foreslår følgende endringer når det gjelder verneforskriften:

- § 2: Justering av opplysninger om berørte eiendommer og areal.
- § 3 nr. 3: Parentesen «(herunder utføring av kloakk)» tas ut.
- Ny § 4 nr. 2: «Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, bålbrekking, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping.»
- § 4 nr. 3: Ordlyd endres fra «Ferdse med båt eller andre fartøyer, herunder oppankring mot land.» til «Ferdse og oppankring med båt eller andre fartøyer.»

- Ny § 4 nr. 4: «Fortøyning av småbåt, herunder fastfortøyning, dragfortøyning og oppankring mot land. Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i stein eller annet materiale som ikke forurenses.»
- § 5 nr. 2: Ordlyd endres fra «Legging av kabler og rørledninger i utvalgte korridorer med skånsomme metoder.» til «Legging av kabler og rørledninger med skånsomme metoder.»
- Ny § 5 nr. 5: «Mindre flytebrygger.»
- Ny § 5 nr. 6: «Båttø eller båtutlegg som krever bruk av gravemaskin, sprengning eller støypning.»
- Ny § 5 nr. 7: «Oppgradering av kai på Ripnes.»
- Ny § 5 nr. 8: «Småbåtanlegg ved Tuv, Laukeng og Ripnes.»
- Ny § 5 nr. 9: «Bølgedempere i forbindelse med småbåtanlegg.»

Konsekvenser

Området er et meget viktig friluftsområde og tre statlig sikrede friluftsområder ligger ved Saltstraumen. Normal friluftaktivitet vil ikke være i strid med verneformålet, og forskriftsforslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for slik aktivitet. Forskriftsforslaget åpner for at tilretteleggingstiltak for friluftsliv kan tillates etter søknad. Området er også viktig for reiselivet. Så lenge slik aktivitet ikke medfører fysiske inngrep i det marine miljøet, vil det ikke være i strid med verneformålet.

Området har begrenset betydning for kommersielt fiske. Næringsfiske med garn etter sei, torsk, kveite, uer og breiflabb foregår på fem felt innenfor området til ulike tider på året. Et reketrålfelt berører den vestlige og nordlige del av utredningsområdet. I tillegg er det et betydelig fritidsfiske med stang og snøre. Det legges ikke opp til regulering av fiskeriaktivitet. Forslaget vil derfor ikke ha konsekvenser for fiskeriaktivitet.

Potensialet for akvakultur i området er begrenset. Området er overvintringsområde for 2-3 tusen ærfugl, noe som vanskeliggjør skjelloppdrett. Straumområdene har for sterk vannstrøm for fiskeoppdrett og områdene som er dype nok i Saltenfjorden, utenfor Saltstraumen, er eksponert for vind- og bølger til at det er ideelt for fiskeoppdrett. Akvakulturanlegg med sine store fortøyninger på sjøbunnen er heller ikke forenelig med formålet om å bevare sjøbunnen i mest mulig urørt tilstand. Slik fylkesmannen tilrår, vil det ikke være tillatt med oppdrett.

I tillegg er Saltstraumen og Sundstraumen farleder for sjøfart til og fra Skjerstadfjorden. Ferdsel i sjø reguleres av sjøveisreglene, som er internasjonale regler som gjelder for alle som ferdes i båt. Forslaget til verneforskrift kommer ikke i konflikt med disse reglene.

Konklusjon

Fylkesmannen tilrår at Saltstraumen marine verneområde opprettes etter de justeringer som er beskrevet.

Høringsuttalelser i etterkant av fylkesmannens tilråding

Fiskeridirektoratet viser til rådgivende utvalgs tilråding hvor det bl.a. fremkommer at havbruksaktivitet i moderat omfang ikke vil påvirke verneverdiene, og til oppstartsmeldingen for Saltstraumen hvor det bl.a. fremkommer at stor vanngjennomstrømming kombinert med store dybder tilsier at akvakultur ikke vil være i betydelig konflikt med beskyttelse av området. Fiskeridirektoratet legger til grunn at den nye vernekategorien marine verneområder må behandle akvakultur ut fra eventuell påvirkning på verneverdiene og verneformålet. Forslaget til vernebestemmelser fraviker fra dette og er i strid med tilrådingen fra rådgivende

utvalg og vurderingene i oppstartsmeldingen. Det er potensial for akvakultur på begge sider av Saltstraumen, men i selve straumen er det ikke aktuelt med akvakultur. Fiskeridirektoratet foreslår primært at følgende bestemmelse tas inn i § 5 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser: «Forvaltningsmyndighet kan gi tillatelse til akvakulturvirksomhet utenfor selve Saltstraumen som ikke er i strid med verneformålet.» Det kan være et alternativ å innskrenke området i øst og vest så langt det er tilrådelig ut fra at verneformålet fortsatt skal «henge i hop» rent naturvitenskapelig, og så ha strenge bestemmelser i forhold til akvakultur i verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltnings tilråding

Direktoratet viser til fylkesmannens vurderinger når det gjelder konsekvenser.

Fylkesmannen har gjort nærmere rede for saksbehandlingsprosessen i sin tilråding. Når det gjelder spørsmål om saksbehandling, forvaltningsmyndighet og oppsyn, viser direktoratet for øvrig til den generelle omtalen under kapittel 5. Når det gjelder behov for tiltak, herunder opprydding, legger direktoratet til grunn at dette på vanlig måte meldes inn til Statens naturoppsyn som ledd i den årlige bestillingsdialogen.

Det fremgår av høringsdokumentene at en forvaltningsplan må ferdigstilles så snart som mulig etter vernevedtak. Dette vil være særlig viktig for et område som Saltstraumen, hvor det er mange brukerinteresser. Etablering av et opplegg for å overvåke naturtilstanden, vil også være et viktig element i en forvaltningsplan. Som nødvendig basis for en best mulig forvaltning, er det viktig at det gjennomføres en nærmere kartlegging av det marine naturmangfoldet i området.

Avgrensning

Foreslåtte grenseendringer vurderes ikke å ha vesentlig betydning sett i forhold til formålet med vernet. For å fange opp spennvidden i naturmangfoldet i området, bør ikke området innskrenkes utover det fylkesmannen har foreslått. Direktoratet viser til fylkesmannens vurdering, og slutter seg til fylkesmannens tilråding når det gjelder avgrensning.

Verneforskrift

Verneforskrifter gjelder parallelt med annet lovverk, og en søknad vil ofte måtte behandles etter flere lovverk. Søknader behandles som hovedregel først etter verneforskriften. Ved motstrid mellom flere regelverk vil det strengeste regelverket gjelde.

Når det gjelder kulturminner i verneområder, bemerke direktoratet at både verneforskriften og kulturminneloven vil gjelde. Dette betyr at vernemyndigheten og kulturminnemyndigheten i sin forvaltning må forholde seg til hverandres regelverk. Dersom det skulle oppstå motstrid, må det avklares mellom myndighetene hvordan dette skal løses.

Virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov og som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, vurderes av kommune/sektormyndighet etter naturmangfoldloven § 49, jf. også omtale under kapittel 6.1 om Framvaren.

Når det gjelder spørsmålet om fiske/harpunering, jf. fylkesmannens kommentar, bemerker direktoratet at naturmangfoldloven § 39 (marine verneområde) gir hjemmel for å regulere dette. Foreslått unntak under § 4 i verneforskriften, gjør imidlertid at dette eventuelt må skje i medhold av havressursloven.

Direktoratet bemerker at naturmangfoldloven § 39 gir hjemmel for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. Dette kan for eksempel gjelde sjøfugl. Foreslåtte verneforskrift, herunder verneformålet, omfatter ikke sjøfugl.

Fylkesmannen har i § 4 foreslått følgende nytt nr. 2: «Alminnelig ferdsel og bruk av fjæresonen, herunder friluftsliv, bålbrenning, undervisning, beiting, laksenotsett, rydding av private båtstøer og båtutsett som ikke krever gravemaskin, sprengningsarbeid eller støyping.» Direktoratet bemerker at det i forskriftsforslaget (§ 4 nr. 6) er gjort unntak for fiske i samsvar med lakse- og innlandsfiskloven, og laksenotsett faller inn under dette. Det er ikke vanlig at det i verneforskrifter presiseres at ferdsel er tillatt, selv om vegetasjonen og dyrelivet er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Foreslåtte verneforskrift inneholder imidlertid en presisering om at ferdsel med båt eller andre fartøyer er tillatt. Videre er naturmangfoldloven § (39) er en ny vernekategori som ikke er brukt tidligere. Gjennom høringen av verneforslaget for Saltstraumen, er det fremkommet at det er usikkerhet om hva et vern vil faktisk vil innebære når det gjelder bruken av områder. Direktoratet tilrår på denne bakgrunn at det tas inn en ny bestemmelse i tråd med fylkesmannens forslag, med unntak for laksenotsett som dekkes av unntaket for fiske.

Når det gjelder forskriftens § 4 nr. 3, har fylkesmannen i etterkant av tilrådingen opplyst at endringen er foreslått for å inkludere oppankring. Regler for oppankring følger av Sjøveisreglene, som er internasjonale regler for alle som ferdes i båt. I tillegg er det flere ankerplasser angitt på sjøkart inne i verneområdet. Et forbud mot ankring vil bli vanskelig å håndheve og lite praktisk ettersom båter ofte blir liggende på anker og vente på gunstige strømforhold for passering inn og ut fjorden. Ankring skjer bare på områder med sandbunn, og vil således ikke komme i kontakt med strømpåvirket bunnfauna.

Når det gjelder forskriftens § 5 nr. 2 om legging av rørledninger og kabler, har fylkesmannen i etterkant av tilrådingen opplyst at formuleringen «i utvalgte korridorer» er foreslått tatt ut fordi man mente dette ble unødvendig stramt. Man har pr. i dag ikke kunnskap som gjør det mulig å definere disse korridorene. Det er bedre at rør-/linjetrase legges/finjusteres etter at bunnen er kartlagt. En eventuell forvaltningsplan vil legge føringer for hva en skal unngå. Direktoratet tilføyer at det ved eventuelle søknader uansett må gjøres konkrete vurderinger av aktuelle traseer, og tilrår at denne endringen også gjøres i forskriftene for områdene Framvaren og Tautroryggen.

Når det gjelder spørsmålet om «Sjyveien», viser direktoratet til at § 5 nr. 4 gir hjemmel for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til tilretteleggingstiltak for friluftsliv. I den grad en slik tursti vil berøre det marine verneområdet, kan tiltaket vurderes etter denne bestemmelsen.

Forslaget som ble sendt på høring, inneholdt følgende bestemmelse i § 5: «Tiltak som innebærer små inngrep på bunnen og som ikke påvirker de marine verneverdiene inkl. vannutskiftning og strømforhold nevneverdig, herunder bl.a. flytebrygger og fortøyninger.» Direktoratet legger til grunn at nye foreslåtte bestemmelser i § 5 nr. 5-9 erstatter denne bestemmelsen.

Direktoratet bemerker at fylkesmannen i sine kommentarer tilrår at det åpnes for å gi dispensasjon til å oppgradere eller erstatte Ripneskaia med en ny kai, mens fylkesmannens forskriftsforslag kun åpner for oppgradering. Fylkesmannen har i etterkant av tilrådingen

meddelt at intensjonen har vært å også gi hjemmel for å rive dagens kai og erstatte den med en ny kai. Direktoratet tilrår på denne bakgrunn av § 5 nr. 7 gis følgende formulering: «Oppgradering eller erstatning av kai på Ripnes.»

Når det gjelder oppdrett (akvakultur), fremgår det av høringsuttaleser og fylkesmannens kommentarer at det er stor lokal motstand mot slik virksomhet i området. Direktoratet viser til fylkesmannens vurderinger og tilføyer at det ikke er avklart hvilke former for oppdrett, driftsform, omfang m.m. som kan være aktuelt. Direktoratet finner derfor ikke å kunne tilrå at det tas inn en egen dispensasjonshjemmel for oppdrett (akvakultur) som sådan, og slutter seg til fylkesmannens tilråding. Det innebærer at eventuelle søknader må vurderes etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i § 6 i verneforskriften: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, i samsvar med naturmangfoldloven § 48.»

Når det gjelder verneforskriften viser det også til generell omtale i kapittel 5.

Direktoratet viser for øvrig til fylkesmannens kommentarer og vurderinger og slutter seg til fylkesmannens tilråding.

Direktoratet tilrår at Saltstraumen vernes i tråd med vedlagte forslag til forskrift og kart.